

N. z s o t 1

**Korai nyelvi szűrésre
épülő fejlesztő program
hometraining
formájában**

Borbás Gabriella

Erdei Flóra

Horváth Alexandra Nikolett

Korai nyelvi szűrésre épülő fejlesztő program hometraining formájában

Borbás Gabriella – *logopédus, gyógypedagógus*

Erdei Flóra – *logopédus, gyógypedagógus*

Horváth Alexandra Nikolett – *logopédus, gyógypedagógus*

Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

Szeged

2019

Borítót tervezte: Papfalvi Zsuzsa

TARTALOM

I. BEVEZETÉS	4
II. A MACARTHUR-BATES KOMMUNIKATÍV FEJLŐDÉSI ADATTÁR-III. SZŰRÉSRŐL RÖVIDEN	6
<i>II.I. A KOFA rendszer</i>	6
<i>II.II. KOFA-III felépítése</i>	6
<i>II.III. A KOFA-III szűrés menete</i>	7
III. KIEGÉSZÍTŐ VIZSGÁLATOK	8
IV. PREVENTÍV TARTALMAK	9
<i>IV.I. Az ép nyelv- és beszédfejlődés elsajátításának feltételei</i>	9
<i>IV.II. A cumi és az ujjszopás veszélyei</i>	10
<i>IV.III. A helyes orrfújás megtanítása</i>	11
V. TEMATIKUS TERV	12
1. ALKALOM	13
2. ALKALOM	14
3. ALKALOM	15
4. ALKALOM	16
I. TÉMAKÖR - CSALÁD	17
II. TÉMAKÖR – SAJÁT TEST	18
III. TÉMAKÖR – ÁLLATOK	19
IV. TÉMAKÖR – JÁRMŰVEK	20
V. TÉMAKÖR – TERMÉSZET, GYÜMÖLCSÖK, ZÖLDSÉGEK	21
VI. TÉMAKÖR – HÁZTARTÁS	22
VII. TÉMAKÖR – EGY NAPOM	23
VIII. TÉMAKÖR – A KONYHA	24
IX. TÉMAKÖR – ÓVODA, JÁTSZÓTÉR	25
X. TÉMAKÖR – ÜNNEPEK	26
VI. TAGINTÉZMÉNYEK JÓ GYAKORLATAI	27
VII. TANÁCSOK SZÜLŐKNEK	30
VIII. SZAKIRODALMI GYŰJTEMÉNY	31
IX. FELHASZNÁLT IRODALOM	36
MELLÉKLETEK	38

I. BEVEZETÉS

„Mindig az anyja ismeri jobban a gyerekét! Ő tudja a titkos gondolatait, ő tudja megfejteti a hallgatását, a mosolyát, a duzzogását, ajkának biggyesztését, vagy azokat a félmondatokat, amelyeknek különös jelentésük van.”

/Müller Péter/

A Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat az **EFOP-3.1.6-16-2017-00020** pályázat keretében olyan kiadványok összeállítására vállalkozott, melyek segítik a szakembereket a különleges bánásmódot igénylő gyermekek ellátásában, a pedagógiai szakszolgálati feladatok értelmezésében, és hozzájárulnak ahhoz, hogy a pedagógusok és a szülők könnyebben eligazodjanak a szolgáltatások rendszerében.

A különböző témákhoz kapcsolódó feladatgyűjtemények olyan tevékenységeket tartalmaznak, melyek játékos formában, mind otthoni, mint osztálytermi környezetben erősítik a terápiás/fejlesztő munka jótékony hatásait.

A tanácsadás, módszerünk célja:

- A gyermeke beszédfejlődésével kapcsolatosan aggódó vagy bizonytalan szülő, család számára tanácsadás és fejlesztési segédlet biztosítása, nyújtása.
- A gyermek megismerése, a gyermek beszéd-és nyelvi fejlettségének, kognitív képességeinek, erősségeinek és fejlesztendő képességeinek a feltérképezése megfigyelés és szülői kikérdezés alapján.
- Alapelvünk, hogy a szülő, a család, a gyermek legjobb és legbiztosabb ismerője, ez alapján legfontosabb feladatunk a szülők, a családok segítő kompetenciájának megerősítése.
- Tanácsadás a megkésett nyelv- és beszédfejlődés segítse céljából a gyermekkel foglalkozók és a gyermek nevelésében résztvevők számára,
- A szükséges kiegészítő vizsgálatokra utalás előkészítése.
- Szükség esetén a speciális logopédiai vagy gyógypedagógiai terápiára megszervezése.

Módszertani anyagunk célja:

A nyelv-és beszédfejlődési késést tapasztalt gyermekek esetében a logopédiai terápiát megelőzően megfigyelés, tanácsadás bevezetése a logopédiai folyamatba.

Célunk egy olyan tematika és „ötletbank” megalkotása, mely segíti a szakembereket abban, hogy a családok, szülők számára egyénre szabott és adekvát segítő-fejlesztő tanácsokat, ötleteket, javaslatokat közvetítsenek.

Kiknek szól?

- A korai nyelvi szűrésében részt vevő logopédusnak, aki a nyelv- és beszédfejlődés időbeli késését tapasztalja a gyermeknél, s a szülővel együttműködve hatékonyan tudja segíteni a beszédfejlődést.
- Azoknak a szülőknek, akik kompetensnek érzik magukat a logopédussal való együttműködés révén gyermekük nyelvi fejlesztésében.

Mire alapozunk?

A KOFA III. szűrést követően a szülő által kitöltött KOFA I. vagy KOFA II. nyelvfejlődési adattár tartalmára. A szülői kikérdezést követő megfigyelés tapasztalataira.

Hogyan, milyen formában valósítjuk meg?

A szülővel folytatott megbeszélés, kikérdezést követően a gyermeket és a szülő-gyermek, családtagok interakcióját megfigyelve próbáljuk értelmezni a megkésett beszéd- és nyelvfejlődést, a megsegítés lehetőségeit.

- A foglalkozás során a szülő jelen van, aktívan együttműködik, s az ajánlott programot, játékokat tréningszerűen, otthon is folytatja
- A logopédus, mint tanácsadó, kísérő van jelen, ezáltal a találkozások száma is ritkább, heti majd két heti rendszerességgel (egyéni eltérés lehet)
- A szülő a logopédus javaslatai, tanácsai alapján tudatosan alkalmazza a segítő és fejlesztő lehetőségeket, módszereket, figyeli a fejlődés jeleit, visszajelzései segítik a szakembert a fejlesztés további megszervezésében

II. A MACARTHUR-BATES KOMMUNIKATÍV FEJLŐDÉSI ADATTÁR-III SZŰRÉSRŐL RÖVIDEN

II.I. A KOFA rendszer

A logopédiai ellátás keretében el kell végezni a harmadik és ötödik életévüket betöltött gyermekek beszéd- és nyelvi fejlettségének szűrését. A hároméveskori logopédiai szűrés a nyelvi fejlettségre (receptív és expresszív nyelv) irányul. A szűrés eredménye alapján szükség szerint el kell végezni a gyermek további vizsgálatát. (EMMI rendelet, 2013) A MacArthur-Bates Kommunikatív Fejlődési Adattár (KOFA) a tipikusan fejlődő 8-48 hónapos korú vagy ennél idősebb tipikusan fejlődő gyermekek vizsgálatára használható. Alkalmos a fejlődési zavarokat mutató gyermekek felmérésben a szókincs, a nyelvtani fejlettség valamint a kommunikációs szokások vizsgálatára. Emellett megfelelő a nyelvi zavar és késés szűrésére, a nyelvi fejlesztést megalapozó állapot megismerésére, és a fejlesztés eredményességének ellenőrzésére is. (Kas-Lőrük-Bertalan, 2017)

A KOFA rendszernek több eleme is van: (Kas-Lőrük-Bertalan, 2017)

KOFA-I	KOFA-II	KOFA-III
<ul style="list-style-type: none"> • 8-16 hó • teljes szókincs • korai megértés • nem verbális kommunikáció • szimbolikus tevékenység • nyelvtani fejlettség 	<ul style="list-style-type: none"> • 16-30 hó • teljes szókincs • korai megértés • nem verbális kommunikáció • szimbolikus tevékenység • nyelvtani fejlettség 	<ul style="list-style-type: none"> • 24-48 hó • rövid, fókuszált szűrőeljárás

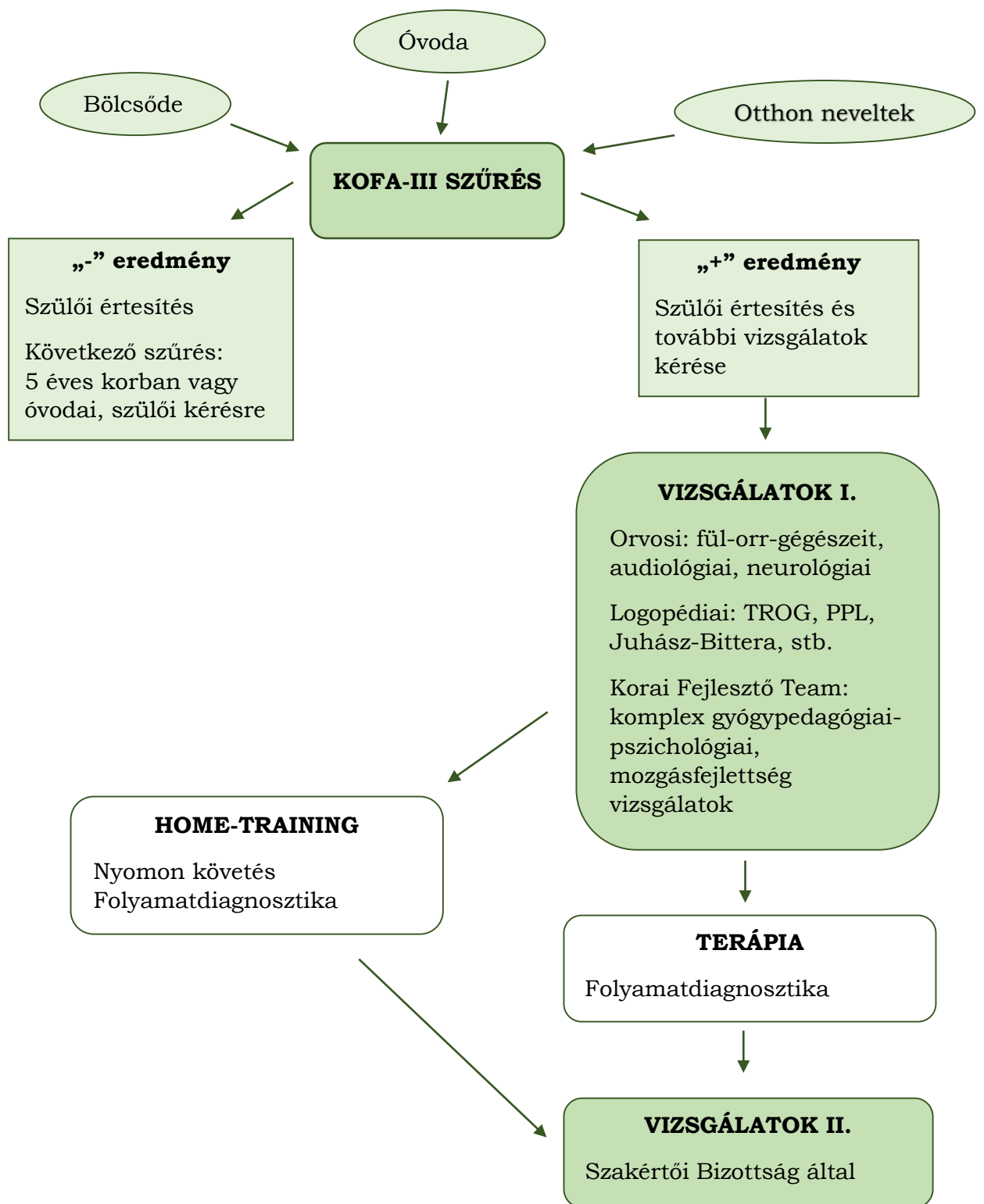
A harmadik életévüket betöltött gyermekek nyelvfejlődési szűrésében egy új mérőeszköz alkalmazható, a MacArthur-Bates Communicative Development Inventory-III. magyar változata, a Kommunikatív Fejlődési Adattár, röviden KOFA-III.

II.II. KOFA-III felépítése

A KOFA-III egy szülők által kitöltendő írásos, strukturált kérdőíves szűrőeljárás. Az elsődleges szűrés során a szülők által szerzünk információt a gyermekek nyelvi fejlettségéről.

SZÓKINCS	124 elemű szólistát tartalmaz. A szülőnek kell bejelölnie a gyermeke által már kimondott szavakat.
MONDATOK	A szülőnek mondatpárok közül kell kiválasztania azt, ami a gyermek beszédére jellemzőbb.
NYELVHASZNÁLAT	A gyermek általános megértésére és verbális kommunikációjára vonatkozó eldöntendő kérdéseket tartalmaz.
PÉLDAMONDATOK	A gyermek által mostanában mondott leghosszabb mondatok szó szerinti lejegyzése. Mondatalkotás fejlettségének felmérésére szolgál.
KIS HIBÁK	3 éves korban már megjelenő morfológiai produktivitás jeleire kérdez rá, például toldalékolási szabályokra.

II.III. A KOFA-III szűrés menete

III. KIEGÉSZÍTŐ VIZSGÁLATOK

A logopédiai munka elengedhetetlen része és feladata az együttműködés azokkal a szakemberekkel, akik a pontos diagnózis, differenciáldiagnózis felállításához segítő vizsgálatokkal és információkkal tudnak hozzájárulni.

Szakorvosi (fül-orr-gégész, audiológus, neurológus) kompetenciába tartozik annak az eldöntése, hogy megfelelőek-e a beszédszervek, az érzékszervek állapota és működésük a beszédjavító munka megkezdéséhez, illetve, hogy milyen komplex kezelés szükséges az eredményes javuláshoz. Szükség van-e gyógyszeres, műtéti vagy egyéb orvosi beavatkozásra.

Milyen esetben kérünk fül-orr-gégészeti vizsgálatot?

- Megkésett beszédfejlődés esetében szinte mindig. Fontos feltárni, hogy a perifériás beszédszervek, valamint a hallószerv, felsőlégutak állapota, működése megfelelő-e. Rendszeresen fennálló felsőlégúti megbetegedések, gyulladások oki tisztázása és gyógyítása elsődleges a sikeres beszédfejlődéshez.
- Audiológia vizsgálat keretében a hallási funkció állapotára, a hallás minőségére vagyunk kíváncsiak. A megfelelő beszédfejlődéshez elengedhetetlen a beszédszervek és a hallás épsége. Fiatal életkorban csak a BERA vizsgálat ad objektív eredményt.

Milyen esetekben kérünk neurológiai vizsgálatot?

- Neurológiai rendellenesség gyanúja esetén, melyet megkésett mozgás-, és beszédfejlődés, valamint eltérő viselkedés, magatartás, szokatlan tünetek - szédülés, fejfájás, lázgörcs, éjszakai felriadás, evészavar - is jelezhet.
- A korai életkorban történő felismerés és megfelelő ellátás sokat segíthet és javíthat a gyermekek állapotában és prognózisában.

Milyen esetben kérünk gyógypedagógiai vagy pszichológiai vizsgálatot?

- Azokban az esetekben, amikor a megkésett beszédfejlődés háttérében általános fejlődésbeli eltérést, illetve a kognitív fejlettség elmaradását sejtjük. Fontos a figyelem, emlékezet, gondolkodás, mozgás, viselkedés jellemzőinek feltárása a diagnózis, differenciáldiagnózis felállításához. Fontos tisztázni, hogy a nyelv-és beszédfejlődés elmaradása elsődleges vagy pszichés fejlődési zavar, esetleg érzékszervi eltérések másodlagos tüneteként alakul ki. Differenciál-diagnosztikai eszközökkel fontos az értelmi fogyatékoság, autizmus, hallássérülés, egyéb viselkedési és magatartási rendellenességek kizárása vagy megerősítése.

Fontos az együttműködés a gyermek, család házi orvosával és védőnőjével. A korábbi életévek során tapasztalt fejlődésbeli eltéréseket, a viselkedésben megnyilvánuló sajátosságokat sokszor a beszédfejlődési elmaradás hozza felszínre.

IV. PREVENTÍV TARTALMAK

IV.I. Az ép nyelv- és beszédfejlődés elsajátításának feltételei

Az ép nyelv- és beszédfejlődés alakulását a veleszületett biológiai adottságok, az észlelési struktúrák, az idegrendszeri érés, a társas környezet, az interperszonális kapcsolatok, a nyelvi tapasztalatokra épülő fejlődés folyamata együttesen alakítja.

Az **ép idegrendszeri** működés elengedhetetlen a folyamatban. Idegéletani struktúrákon alapulnak azok a lelki folyamatok – észlelés, figyelem, emlékezet és motoros készségek –, amelyek megfelelő fejlettségi szintje a nyelvelsajátítás előfeltételei. A különböző fejlődési rendellenességek, pervazív zavarok, értelmi elmaradások sajátos nyelvi- és beszédviselkedést eredményeznek.

Az egészséges fejlődéshez elengedhetetlenek az élettanilag előírt, csak az emberre jellemző, egymásutániságában nem felcserélhető, nem megváltoztatható **mozgások** jelenléte és segítsége. A kommunikáció, vagyis a környezettel való kapcsolatteremtés akkor lesz jó, ha a gyermek problémamentesen végigmegy ezen a fejlődési soron. Vagyis az idegrendszer ontogenetikailag teljes beérése szükséges ahhoz, hogy a kommunikációban alkalmazott formák – gesztusok, hanglejtések, mimikák stb. – mindegyike tökéletesen működjön. Az anyanyelvi szinten való elmaradás elégtelenül szervezett idegrendszerre vall.

A **beszédszervek** (ajak, szájpad, nyelv, fogazat) **épsége** biztosítja a megfelelő hangképzést a beszédfejlődés alakulásában. A beszédszervek veleszületett (ajak-, szájpadhasadék, lenőtt nyelvfék, mikro- makroglosszia) vagy az eltérő működés által torzult (nyelési rendellenesség, harapási, fogazati eltérések) állapota határozza meg az artikuláció zavarának súlyosságát. Fontos azonban megemlíteni, hogy csak a beszédszervek eltérő állapota és működése a nyelvi fejlődés minőségében kevésbé okoz eltérést.

A megfelelő időben és minőségben fejlődő nyelv- és beszédfejlődés nem jöhet létre **ép hallás** nélkül. A csecsemő- és kisgyermek a környezete verbális jelzéseit hallás útján dekódolja. A hangadás, az első szavak kimondása a hallottak utánzása során alakul, mely csak ép hallási érzékszerv és működés alapján várható el. Az első életévekben elszenvedett középfülgyulladások, tartós felsőlégúti megbetegedések időbeli (beszédfejlődés késését) és minőségi eltérést okozhatnak a nyelv- és beszédfejlődésben.

A szülők jelentősége a verbális ingerekbe gazdag, anyanyelven megfelelő mintát adó, közvetlen, élő **beszélő környezet** biztosításában rendkívüli! A gyermek életkorának megfelelő nyelvi minta, a mondókázás, közös éneklés, mesélés, együttjátás nemcsak érzelmileg fontos a gyermek számára, hanem az anyanyelv megalapozásának is rendkívül hatékony eszköze.

Fontos a parafunkciók (ujjszopás, cumizás) mielőbbi leépítése a harapási és nyelési rendellenességek megelőzése céljából. Fel kell hívni a szülők figyelmét az ún. civilizációs játékok veszélyeire, melyek már a legkisebbeket is elérhetik. A szülők tudatossága és odafigyelése megelőzheti a különböző infokommunikációs eszközök (tablet, laptop, telefon) túlzott és életkornak nem megfelelő használata által kialakult függőségeket („elektronikus kokain”).

IV.II. A cumi és az ujjszopás veszélyei

A természetes táplálás során a száj körüli izom (m. orbicularis oris) körülöleli a mellbimbót és negatív nyomást hoz létre. A szopás fokozott működésre készíti, és megfelelő tónusúvá alakítja a nyelv-, ajakizomzatot és állkapocscsontot mozgató izmokat (mandibula). A cumi anatómiailag, anyagában és keménységében is eltér a melltől és a mellbimbótól. Ezáltal negatívan hat a fogak, az alsó és felső állkapocs valamint a szájpad fejlődésére is. Hatására torlódnak a fogak, összeszűkül a felső állkapocs, az alsó állkapocs kiszélesedik, valamint megemelkedik a szájpad is.

A probléma abból adódik, hogy a cumi a nyelvet az száj alsó részébe kényszeríti, így a felső állcsont nem tud megfelelően fejlődni. Ezáltal nem lesz elegendő hely a maradandó fogak számára. A cumizás mellett az ujjszopásnak is fogazatkárosító szerepe van. Nyitott harapás alakulhat ki, hiszen az ujjak távol tartják a fogakat egymástól.

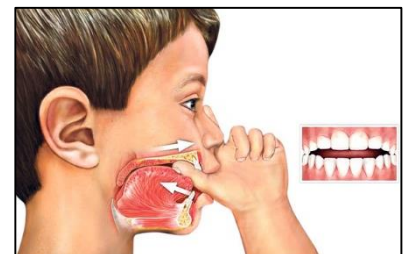
Miért ne adjunk gyermekünknek cumit?

- nyelvlökéses nyelést alakíthat ki,
- nyelvizom renyheséghez és elégtelen arcfajlódáshoz vezethet,
- szájpad és fogzáródási rendellenességeket eredményezhet,
- szájlégzésre szoktat,
- susogó és sziszegő hangok interdentális ejtéséhez vezethet,
- 25%-kal növeli a középfülgyulladás esélyét,
- folyamatos nyáltermelés miatt a nyálmirigyek begyulladhatnak,
- szájfertőzés kockázata is megnő.

Nyitott harapás

Forrás: <https://www.identalhub.com>

Az ujjszopás következménye

Forrás: www.kidschatter.com

Tipp!

Igyon a gyermek pohárból, kupak nélküli üvegből! Létezik már csöpögésmentes itatópohár is, melynek peremének bármely részéről képes inni a baba, mint egy pohárból.

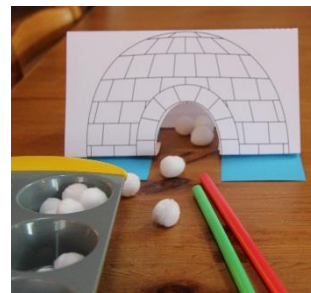
Cumisüveget 1 éves koron túl ne használjon a gyermeke! Mihamarabb tanítsa meg pohárból inni! Minél hamarabb próbálja meg elhagyni a játszócumit!

IV.III. A helyes orrfújás megtanítása

1. lépés

A gyermekeket meg kell tanítani arra, hogy az orrukon keresztül fújják ki a levegőt. Az is fontos, hogy mindig csak az egyik orrlyukon fújják ki a levegőt, a másik orrnyílás legyen befogva. Ehhez néhány **segítő játék**:

- Fújd át csukott szájjal, az orroddal az asztal egyik oldaláról a másikra a tollpihét/ vattagombócot/ pingpong labdát!
- Fújd el a cérnára felfüggesztett, felfújt lufit, vagy hajtogatott papírlabdát az orron kifújt levegővel!
- Fújd el a gyertyát, fújj buborékot!
- Fújd el a habot a kádban habfürdőzés közben vagy fújj hullámokat a vízben úgy, hogy az orrukon át fújd ki a levegőt!
- Párásítsd be a tükröt úgy, hogy orron át fújd ki levegőt!

Forrás: www.gyereketeto.hu

2. lépés

Forrás: www.perchegouet.com

Vegyél egy nagy levegőt, csukd be a szád! Fújd az orrod a zsebkendőbe, úgy, hogy csak az egyik orrnyíláson áramlik ki a levegő, a másik orrlyukat fogd be az ujjaddal!

Fontos, hogy az orrfújás közben mindig csak az egyik orrjáraton szabad kifújni a levegőt, és a másikat be kell fogni. Ha egyszerre fújjuk mindkét orrnyíláson, akkor a váladék egy része nem kifelé, hanem az orrmelléküregek irányába mozog, ahol besűrűsödve további problémákat okozhat.

3. lépés

Miután az egyik orrnyíláson át kifújtuk az orrunkat, váltsd át az orrlyukat és a másik orrnyíláson keresztül is fújd ki a levegőt, miközben a másik orrlyuk befogva van!

A csere lassan történjen, várd meg, míg biztos befogod az egyik orrnyílásodat!

Forrás: www.perchegouet.com

4. lépés

Forrás: www.hasshe.com

Dobd a szemetesbe a használt zsebkendőt!

Forrás: www.iconspng.com

5. lépés

Mosd meg a kezéd orrfújás után!

V. TEMATIKUS TERV

A következőkben a home-training esetén alkalmazható tematikus terv részletes leírását olvashatják. Az első részben az 1-4. alkalom konzultációjának lehetséges menetét vázoltuk fel, majd pedig 10 témakörre lebontva adunk ötleteket a home-training során alkalmazható játékokról, fejlesztési lehetőségekről.

Jelmagyarázat

	<p>Mozgással kísért mondókák, dalok</p> <p>Ebben a fejezetben a témaköröknek megfelelő mondókákat, mozgással kísért verseket, dalokat gyűjtöttünk össze, melyeket a gyermekkel együtt, ölebe ültetve, mozgással segítve mondhatunk gyermekünknek.</p>
	<p>Előkészítő gyakorlatok</p> <p>Ebben a fejezetben olyan játékos lehetőségeket gyűjtöttünk össze, melyekkel a hangképzést segíthetjük elő.</p> <p>A helyes artikuláció előkészítését, megalapozását tükör előtt végezhető játékos ajakgyakorlatokkal, nyelvgyakorlatokkal, fúvógyakorlatokkal, szívógyakorlatokkal segíthetjük.</p>
	<p>Szókincs fejlesztése</p> <p>Ebben a fejezetben olyan játékos lehetőségeket mutatunk be, melyekkel gyermekünk passzív (megértett) és aktív (használt) szókincsét fejleszthetjük. Ne feledje, hogy a gyermek szókincsét és megértését a közvetlen élő beszéd, kommunikáció segíti a leghatékonyabban!</p>
	<p>Grammatika fejlesztése</p> <p>Ebben a fejezetben olyan helyzetekre, tudatos kérdezőtechnikára hívjuk fel a figyelmet, melyek a gyermek helyes mondatalkotásának fejlődésében és az elhangzottak helyes értelmezésében segít.</p>
	<p>Mese</p> <p>Ebben a fejezetben a témaköröknek megfelelő meséket ajánlunk. Ne feledje, hogy gyermeke nyelvi fejlődésének a legegyszerűbb és leghatékonyabb módja az élőszavas, közvetlen mesefelolvasás, mesélés.</p>

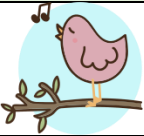

1. ALKALOM Beszélgetés a szülővel		
javaslat a foglalkozás eszközeire, anyagára	logopédus megfigyelései	javaslat a szülőknek
<i>A probléma feltárása, a tanácsadás igénybevételének okának meghatározása.</i>	A szülő megfogalmazza a problémáját.	Előzetes vizsgálati papírokat (orvosi, gyógypedagógiai) hozza magával.
<i>Anamnézis felvétele</i> A közvetlen környezet, a családi struktúra megismerése.	Vannak-e organikus okokra utaló adatok, jelek az anamnézisben? A nyelvi fejlődésen kívül tapasztalható-e egyéb területen is fejlődési késés? (mozgás, viselkedés) Mit tettek eddig a probléma enyhítése, megszüntetése érdekében?	Szükség esetén további kiegészítő szakvizsgálat kérése. További gyógypedagógiai megfigyelés, vizsgálat szükségessége.
KOFA-I vagy KOFA-II. <i>kérdőív felvétele</i>	Jelzett probléma alapján KOFA-I: nem beszélő gyermek esetén KOFA-II: gyenge szókincs és kifejezőkészség esetén	A KOFA eljárások kitöltésében segítség.
	Mit szeretne a szülő, mit gondol a problémáról? Mivel lenne elégedett?	

2. ALKALOM		
A gyermek megfigyelése szülő jelenlétében, a szülő-gyermek interakció, kommunikáció megfigyelése, az otthoni fejlesztés lehetőségei		
javaslat a foglalkozás eszközeire, anyagára	logopédus megfigyelései	javaslat a szülőnek
Bemutakozás első találkozás a gyermekkel	<i>Jegyzőkönyv</i> lásd: Megfigyelési szempontok a verbális és nem verbális megnyilatkozásokról	
<i>Spontán játék</i> (játékpólcról szabadon játék választása)	Játékválasztás, érdeklődési terület, kapcsolatfelvétel, viselkedés, szülői reakciók, interakciók, szülő-gyermek kommunikáció, metakommunikáció megfigyelése.	„ <i>Beszédnapló</i> ” vezetése, az eddigi szókinccs, kifejezések, hangadások, megnyilvánulások rögzítése. Napi szinten az új hangadás, szóhasználat, verbális és nonverbális kommunikáció lejegyzése.
<i>Irányított játékhelyzet</i> pl. könyvnezegetés (javaslat: Hervé Tullet (2010): <i>Pötty könyv</i> . Vivandra Kft.)	Felkelthető-e az érdeklődése? Motiválható-e, bekapcsolódik-e a játékhelyzetbe? Oldódik-e a szorongása? Feladatértés, verbalitás, spontán és direkt hangadások, utánzás megfigyelése.	Állandó <i>napirend</i> kialakítása. Figyelje meg, hogy a napirend, a napi tevékenységek mely szakaszában a legbefogadóbb a gyermek a közös játéktevékenység befogadására!
Otthoni játékos fejlesztési lehetőségek megbeszélése, fejlesztő anyagok biztosítása.		

3. ALKALOM		
A szülő jelenlétében, otthoni fejlesztési lehetőségek adása, javaslatok		
javaslat a foglalkozás eszközeire, anyagára	logopédus megfigyelései	javaslat a szülőknek
<p><i>Mozgással kísért mondókák, dalok, ölbéli játékok</i></p> <p>A szülő ölében ül a gyermek, a logopédus egy játékbabával mutatja és énekel, mondja dalokat, mondókákat.</p> <p>pl.:</p> <p>Kerekecske, dombocska Áspis, kerekas Ciróka, maróka Pisze, pisze</p> <p><i>Előkészítő gyakorlatok bemutatása</i></p> <p>Cél a gyermek utánzásra motiválása a tükörben.</p> <p>Simogasd meg anya hátát, lábát stb. -emeld fel a kezed, húzd meg a füled stb. Tükör előtt: Csináld azt, amit én!</p>	<p>Milyen dalokat, mondókákat ismer a szülő, mit és hogyan szokott gyermekével énekelni, mondókázni?</p> <p>A gyermek reakciója az ölbéli, cirógatós mondókákra, dalokra.</p> <p>A gyermek reakciója a testi kontaktusra.</p> <p>Játékos motiválásra ösztönzés lehetőségei, a gyermek jelzései, reakciója a tükör előtt</p> <p>A szülő motiválása a játékos feladatok folytatására, továbbiak kitalálására.</p>	<p>Ölbéli mondókák, dalok gyűjtemény elérhetőségnek biztosítása.</p> <p>Godina Mónika (2009): <i>Lóg a lába lóga</i>. Artemisz Kiadó, Sopron.</p> <p>Szabó Borbála (1996): <i>Mozdulj rá!</i> –Mozgással kísért vers – és mondókagyűjtemény. Egyenlő Esélyt Alapítvány.</p> <p>J. Kovács Judit: <i>Kerekítő</i> –könyvcsalád –ölbéli játékok, mondókák.</p>
<p><i>Szókincs</i></p> <p>Hol van apa/anya, hogy hívják apát/anyát? stb.</p> <p>Szülővel együtt állatos képek nézegetése: Mi ez? Hol van a ...?</p> <p>Mutasd meg a ...-t!</p> <p>Beszédnapló megtekintése, megbeszélése.</p>	<p>A szülői beszédminta, szóhasználat megfigyelése, az adekvát szó-és kifejezés-használat segítése.</p> <p>A gyermek igényeire való reakciók megfigyelése.</p> <p>A szülő visszajelzéseinek megfigyelése.</p>	<p>Otthon fényképek nézegetése: fényképeken keressük meg apát, anyát.</p> <p>Beszédnapló további vezetése.</p>
<p><i>Grammatika, megértés (nem beszélő gyermek esetében a megértés)</i></p> <p><i>Képek nézegetése (pl. állatok)</i></p> <p>Mi ez? Mit eszik a ...? Hová megy a ...?</p> <p><i>Közös tevékenység: rajzolás, színezés</i></p>	<p>A szülő mondatalkotásának megfigyelése.</p> <p>A gyermek együttműködésének megfigyelése.</p>	<p>Javaslatok az egyszerűbb, egyértelműbb mondatalkotásra, az ismétlés fontosságának visszajelzése.</p>
<p><i>Elköszönés</i></p>		<p>A szülő emlékeztető jegyzetet, anyagot kap az otthoni játéklehetőségek végzésére, megjegyzésben lejegyzti a tapasztalatait.</p>

4. ALKALOM Tapasztalatok megbeszélése		
javaslat a foglalkozás eszközeire, anyagára	logopédus megfigyelései	javaslat a szülőknek
<p><i>Mozgással kísért mondókák, dalok, ölbéli játékok</i></p> <p>A szülő által használt, ismert mondókákkal a gyermekkel együtt.</p> <p><i>Előkészítő gyakorlatok</i></p> <p>Cél a gyermek utánzásra motiválása a tükörben.</p> <p>Állathangok utánzására készítés malac, farkas, kutya, cica, pipi, hangjaival. (képekkel segítve)</p> <p><i>Auditív differenciálás</i> Melyik hangját mondom?</p> <p>Beszédnapló áttekintése, megbeszélése.</p>	<p>Az anya-gyermek interakció megfigyelése, a gyermek reakcióinak megfigyelése.</p> <p>Hangutánzás jellege, utánzásra próbálkozás megfigyelése.</p> <p>Szülői ösztönző, dicsérő módok, a gyermek hangadásának jellegzetességei, a gyermek hallási figyelmének jellemzői.</p> <p>Játékos motiválásra ösztönzés lehetőségei, a gyermek jelzései, reakciója a tükör előtt</p> <p>A szülő motiválása a játékos feladatok folytatására, továbbiak kitalálására.</p>	<p>További mondókák, versek, dalok tanulása.</p> <p>Képek készítése otthonra.</p> <p>Erőteljesebb artikuláció a hangutánzó szavaknál.</p> <p>Beszédnapló további vezetése.</p>
<p><i>Szókincs</i></p> <p>A gyermek érdeklődésének megfelelően (állatok vagy járművek, stb.)</p> <p>Tematikus képeskönyv nézegetésével, fokozatosan vonjuk be a szülőt.</p>	<p>A gyermek és szülő interakciójának megfigyelése, segítése.</p>	<p>A további fejlesztési lehetőségek megbeszélése.</p> <p>Témakör kiválasztása</p>

I. TÉMAKÖR - CSALÁD				
				
<p>Ölbéli mondókák, simogatók, saját kitalált dalok gyerekeknek.</p> <p>Mondókák leírása:</p> <p>I. melléklet</p> <p><i>Kerekecske, dombocska</i></p> <p><i>Áspis, kerekes</i></p> <p><i>Pisze, pisze</i></p> <p><i>Ciróka, maróka</i></p> <p><i>Kicsi orr, kicsi száj</i></p> <p><i>Sűrű erdő, kopasz mező</i></p> <p><i>Altató dalok</i> (Palya Bea: Altatok lemeze)</p> <p>További ötletek:</p> <p>Forrai Katalin (2014): <i>Eszterlánc</i>. Móra Kiadó. Budapest.</p> <p>Godina Mónika (2009): <i>Lóg a lába lóga</i>. Artemisz Kiadó, Sopron.</p> <p>Szabó Borbála (1996): <i>Mozdulj rá! –Mozgással kísért vers – és mondókagyűjtemény</i>. Egyenlő Esélyt Alapítvány.</p> <p>J. Kovács Judit: <i>Kerekítő</i> könyvcsalád ölbéli játékok, mondókák.</p>	<p>1. Simogasd meg anya hátát, lábát stb. - emeld fel a kezéd, húzd meg a füled stb.</p> <p>2. Tükörben nézzük meg magunkat! Utánozd anyát/apát! (grimaszok, testrészek emelése, szembecsukás, taps, fejrázás, stb.)</p> <p>3. Család az asztal köré ül. Egy pingpong labdát raknak az asztalra. Fújd a labdát anyának, apának, mamának stb.</p> <p>4. Hangadás utánzása (lehet érzelmi megnyilvánulás: nevetés, sóhaj, hangulati hangok: csodálkozás, puszidobás)</p> <p>5. Üljön le a család beszélgetni. Közben játszatok! A gyermek becsukja a szemét. Kinek a hangját hallod? Mit sügök? Ki tapsol? stb.</p> <p>6. A gyermek hangjának rögzítése és visszahallgatása. (vannak elektronikus interaktív könyvek is, melyek pár másodperces hangrögzítésre alkalmasak)</p>	<p>Képek nézegetés a családról (anya, apa, testvérek, nagyszülők)</p> <p>1. Ki ez? Hol van apa/anya, hogy hívják apát/anyát? stb.</p> <p>2. Családfa készítése - Ki kicsoda? (családtagok) - Mi jellemző rá? (szép, duci, szemüveges, szőke hajú stb.) - Mit csinál?</p> <p>3. Én-könyv készítése Benne: családi fotó, a gyermekről fotó –„ez vagyok én” – egész alakos fotó - közvetlen környezetről képek - kedvenc játékom, állatom, színem, ételem, tevékenységem - itt lakom - kép a házról, szobáról - egy érdekes nap történései - kirándulás, születésnap, stb.</p> <p>Jobb, ha ez nem elektronikus, hanem nyomtatott verzió a gyermekek könnyebb hozzáférése érdekében) – hosszútávon nagyon szép emlékkönyv lesz belőle.</p>	<p>1. Kié? – játék A mindennapi életben használt tárgyak napi rendszerességgel történő megkérdezése a gyermektől. Pl.: Kié ez a szemüveg? – apáé, stb. Óvodában, játszótéren: Kié ez a cipő, kabát, játék? – Katié, stb.</p> <p>2. Kinek adod? – apának/anyának stb. Asztal megterítésénél: Kinek adod a tányért? Születésnap, karácsony: Kinek adod a ...-t?</p> <p>3. Fényképek nézegetése közben: -Kit láttál? Hol van?</p>	<p>Boldizsár Ildikó: A boldog család http://www.nepmese.hu/mesetar/mesek/trefas-mesek/a-boldog-csalad</p> <p>Bartos Erika: <i>Anna, Peti és Gergő</i> könyvsorozat</p> <p>Nyulász Péter (2011): <i>Baba bab</i>. Betűtészta Kiadó.</p> <p>Gróh Ilona: <i>Ringató</i> könyvsorozat</p> <p><i>Tapintós lapozók</i> -Tessloff Babilon Kiadó</p> <p><i>A család - beszélgetős könyv</i> - Libell Kiadó Kft.</p>

II. TÉMAKÖR – SAJÁT TEST				
				
<p>Testrészes mondókák, arc-simogatók, mozgásos mondókák.</p> <p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p><i>Sűrű erdő, kopasz mező</i></p> <p><i>Nem is olyan picike</i></p> <p><i>Itt a keze, itt a lába</i></p> <p><i>Mozgatja a fejecskejét</i></p> <p><i>Itt a szemem, itt a szám</i></p> <p><i>Ugráljunk, mint a verebek</i></p> <p><i>Hüvelykujjam almafa</i></p> <p><i>KerekMese: Testrészes dal meghallgatása, éneklése mozgással kísérve.</i></p>	<p>1. Tükörben saját test, arc megfigyelése Hol van az arc, láb stb.?</p> <p>2. Fűvógyakorlat - Fújj rá anya lábára, kezére, arcára stb. - Otthon készített Popey-pipa fűjása - Fújd meg! könyv</p> <p>3. Ajak- és nyelvgyakorlatok - Nézz a tükörbe, és utánozz engem! pl. Játsszunk beszédet képei.</p> <p>Sabine C. (2018): <i>Fújd meg! Első interaktív könyvem.</i> Scolar Kft. Budapest.</p> <p>Fehérné K. Zsuzsa, Sós P. M. (2010): <i>Játsszunk beszédet!</i> Central Média csoport Zrt. Budapest.</p>	<p>Testrészek nevének és megértésének gyakorlására nagyon jó alkalom a fürdés, öltözködés.</p> <p>1. Testrészek neveinek megtanulása.</p> <p>2. Érzékszervek: mire való a szemünk, orrunk (különböző illatok megszimatolása)</p> <p>3. Helyes orrfújás megtanítása</p> <p>4. Játékbabán a testrészek megnevezése. (Öltöztetős papírbaba készítése.)</p> <p>5. Testrészek megmutatása és megnevezése anyán.</p> <p>6. Hova száll a pillangó? (testrészek megnevezése)</p> <p>7. Kevésbé ismert testrészek megmutatása, megnevezése (könyök, csukló, boka, stb.)</p> <p>8. Arc-puzzle</p> <p>9. Csomagolópapírra rajzoljuk meg a gyermek körvonalát. Színezzük, díszítsük ki, nevezzük meg a testrészeket.</p>	<p>1. Öltözködés közben: hová húzzuk a zoknit? Mire való (melyik testrészre?) a nadrág? cipő? kesztyű?</p> <p>2. Orvosos játék: Mi fáj? (birtokos személyrag használatának gyakorlására) Mit gyógyít meg a doktorbácsi? (tárgyeset használata) Orvosi eszközök felsorolása, melyiket, mire használjuk?</p> <p>3. Kié? játék (keze, szája, stb.)</p> <p>4. Mit? játék (Mit simogattam meg? (kezet, arcot, stb.)</p>	<p>Szemfüles érzékszervek https://csodakkor.a.blogspot.com/2011/06/szemful-es-erzekszervek.html</p> <p>Scolar Kiadó: <i>Első orvosi táská könyvem</i></p> <p>Scolar Kiadó: <i>Szem, kéz, pocak</i> könyv</p> <p>SzóKiMondóka termékcsalád: <i>Testrészek</i> mesesorozat</p>

III. TÉMAKÖR – ÁLLATOK

				
<p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p><i>Fürge lábú kiséger</i></p> <p><i>Szamárr, Nyúl, Tyúk, Kutya, Bagoly, Liba, Kakas, Cica versikék</i></p> <p><i>Pál, Kata, Péter</i></p> <p><i>Cirmos cica haj</i></p> <p><i>Ha én cica volnék</i></p> <p><i>Gyí paci paripa</i></p> <p><i>Csip csip csóka</i></p> <p><i>Cini cini muzsika</i></p> <p>Gryllus Vilmos: <i>Maszkabál dalok, és Én elmentem a vásárba dalok</i> meghallgatása, éneklése mozgással kísérve.</p> <p>Állatos maszk készítése.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Állathangok utánzása 2. Nyelvgyakorlatok: kutya csóválja a farkát, cica lefetyel, körbenyalja a bajuszát, kígyó kidugja a nyelvét – visszahúzza. 3. Fúvó- és szívógyakorlat: papír állatok elfújása, felszívása, helyére pakolása 4. Auditív differenciálás: állathangok megkülönböztetése. 5. Auditív diszkrimináció: Állathangok felismerése, képpel való egyeztetése. 6. Udvaron, erdőben madárhangok megfigyelése. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tárgy-kép egyeztetés Plüss vagy műanyag állatok megnevezése és a hozzátartozó kép megkeresése. 2. Állatok képeinek nézegetése, állatok megnevezése. 3. Témák szerinti csoportosítás (háziállat, vadállat, vízben élő, stb.) 4. Állatos képeskönyvek, leporellók nézegetése Hol van a...? (ha tudja a hangját megnevezve, nevét megnevezve) 5. Állatbábokkal hangutánzás, állatok beszélgetése 6. Állatkert meglátogatása – állatok megnevezése. 7. Állatok párosítása az ételeikkel: kutya-csont cica-tej egér-sajt lő-széna nyúl-répa stb. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Relációs szavak Játék közben állatok elbújtatása különböző helyeken, a gyermeket megkérdezzük: Hol van a ...? A lehetséges válaszok: alatt/fölött/előtt/mögött/között, stb. 2. Többesszám A gyermek elé kiteszünk egy állatot, és megkérdezzük: Mi ez? Majd ugyanabból az állatból kiteszünk a gyermek elé többet, és megkérdezzük: Mik ezek? 3. Megkérdezzük a gyermektől, hogy: Mit csinál a ...? (alszik, ugrik, mászik, ül, fekszik, stb.) 4. Séta közben, játszótéren, állatkertben állatok megfigyelése vagy könyvből: Mit csinál? (sétál, ugat, repül, stb.) -nagy -kicsi Hány lába van? Repül? Mászik/úszik/ugrik? Milyen? Kedves, aranyos, félelmetes, vad, stb. 	<p>Sünike és a falevelek https://bolt.anyameselj.hu/meseido/sunike-es-a-falevelek</p> <p>Jékely Zoltán: A három pillangó</p> <p>Szutyejev: A három kiscica</p> <p>Bogyó és Babóca mesék</p> <p>Boribon mesék</p> <p>Mini Világ: Cikk-cakk lapozók – <i>Állatok</i></p> <p>Mini Világ: Ujjvezető lapozó – <i>Nézd, merre száll a lepke!</i></p> <p>Mini Világ: Tapintós Felfedező – <i>Állatkert</i></p>

IV. TÉMAKÖR – JÁRMŰVEK				
				
<p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p>Weöres Sándor: <i>Kocsi és vonat</i> <i>Megy a gőzös</i> <i>Megy a hajó</i></p> <p>Gryllus Vilmos: <i>Traktor és Bicikli dal</i> meghallgatása, éneklése mozgással kísérvé.</p>	<p>1. Járművek hangjának utánzása mentő: é-ő tűzoltó: ní-nó motor: brrrr vonat: s-s-s hajó: vu-vu repülő: zss autó: tü-tü</p> <p>2. Járművek hangjának felismerése, megkülönböztetése.</p> <p>3. Séta közben járművel megfigyelése, hangjuk utánzása.</p> <p>4. Utcán, udvaron, játszótéren a hallott hangok azonosítása (mentő, rendőrautó, tűzoltó autó, repülő, helikopter, traktor, motor, bicikli, teherautó, kukásautó, vonat stb.)</p>	<p>1. Járműveket ábrázoló puzzle kirakása</p> <p>2. Keressünk piros, kék, stb. színű autót!</p> <p>3. Járművek árnyképének felismerése, egyeztetése képpel.</p> <p>4. Találós kérdések: Melyik járműre gondoltam? A gyermeknek körülírunk egy adott járművet, amit neki ki kell találnia.</p> <p>5. Séta közben a járművek felismerése, megnevezése.</p> <p>6. Járművek keresése: Ha látsz egy buszt, guggolj le! stb.</p> <p>7. Utcán, képeskönyvből, fényképekről járművek nézegetése, megnevezése, járművek részeinek megnevezése.</p> <p>8. Az otthoni játékautók csoportosítása - szín szerint - nagyság szerint</p>	<p>1. Járművekkel történő játék közben, feltesszük a gyermeknek a következő kérdéseket: Hova megy? Honnan jön? Mit visz? Kit szállít? Hol van?</p> <p>2. Otthon található eszközökből „varázsjármű” készítése. Eszközök, alapanyagok, cselekvések megnevezése.</p> <p>3. Tapogató zsák A gyermek által ismert járműveket, játékokat zsákba rejtjük, ő tapintás útján felismeri és megnevezi azokat.</p>	<p>Sztutyeyev: A kis hajó http://misogaade.lweebly.com/koumlnyvek-1/szutyejev-a-kis-haj</p> <p>Mini Világ: Ujjvezető lapozó – <i>Nézd, merre megy a kicsi kocsi!</i></p> <p>Ravensburger Kiadó: Első ablakos képes szótáram – <i>Járművek</i></p> <p>Első táskakönyvem könyvsorozat (2018) – <i>Járművek</i></p> <p>Susanne G. (2018): <i>Mit csinálnak a járművek?</i> Scholar Kft., Budapest.</p> <p>Stephan B. (2018): <i>Járművek. nagy könyve.</i> Scholar Kft., Budapest.</p>

V. TÉMAKÖR – TERMÉSZET, GYÜMÖLCSÖK, ZÖLDSÉGEK

				
<p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p><i>Hüvelykujjam almafa</i></p> <p><i>Alma, alma, piros alma</i></p> <p><i>Ettem szőlőt, most érik</i></p> <p><i>Érik a szőlő</i></p> <p>Gryllus Vilmos <i>Gombadal</i> meghallgatása, éneklése mozgással kísérvé.</p> <p>Természetben gyűjtött növényekből, termésekből kép készítése.</p> <p>Falevéllal nyomdázás.</p> <p>Ujjfestéssel leveles fa festése.</p> <p>Papírlap alá tett falevelek átsatírozása zsírkrétával.</p>	<p>1. Fűvógyakorlat: -Papíralmák lefújása egy rajzolt fáról. -Falevelek, termések, virágok gyűjtése – azok elfújása. -Pitypang fújása. -Pohár víz fújása szívószállal.</p> <p>2. Szívógyakorlat: Papíralmák felszívása szívószállal egy kosárba.</p> <p>3. Papírvirág felszívása szívószállal – vízbe ejtése – a virág kinyílik. Egy olyan virágot készítünk, melynek a szirmait behajtogatjuk, így az a vízben kinyílik.</p>	<p>1. Gyümölcsök, zöldségek megnevezése.</p> <p>2. Tárgyak egyeztetése képekkel. Műanyag vagy igazi gyümölcsök, zöldségek megnevezése és a hozzátartozó kép megkeresése.</p> <p>3. Árnyképen gyümölcsök, zöldségek felismerése, megnevezése.</p> <p>4. Gyümölcsös, zöldségek memóriajáték.</p> <p>5. Zöldség és gyümölcs üzlet látogatása a gyermekkel: gyümölcsök, zöldségek megnevezése.</p> <p>Bevásárlás közben megkérni a gyermeket, hogy vegyen le 1 db szőlőfürtöt, körtét, brokkolit stb.</p> <p>6. Fűvészkert, arborétum meglátogatása – növények megfigyelése, megnevezése.</p>	<p>1. Boltos játék: Mit vesz anya a boltban? Mit árulnak a boltban? Kinek adod az almát? stb.</p> <p>2. Zöldségek, gyümölcsök jellemzőinek összegyűjtése: Mi jellemző a ...-ra?</p> <p>3. Ellentétpárok: édes-savanyú, kemény-puha, stb.</p> <p>4. Relációs szavak: Hol van a..?</p> <p>5. Séta a természetben – növények megnevezése. Növények helyének meghatározása.</p> <p>6. Gyümölcsök, zöldségek megkóstolása: Milyen ízű? Puha, kemény?</p> <p>7. Sétánál különböző növények gyűjtése, megnevezése, összehasonlítása.</p>	<p>Sutov: Az alma https://jatsszunk-egyutt.hu/három-almas-mese/</p> <p>Central Médiacsoport: <i>Játékos Szavak – A boltban</i></p> <p>Alexandra Könyvesház Kft. (2018): Kis könyvek az illatokról és a színekről sorozat – <i>Gyümölcsök</i></p> <p>Pascale De B. (2010): <i>Az alma és más gyümölcsök.</i> Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt. Budapest.</p> <p>Lévay E. (2016): <i>Gyümölcskosár.</i></p> <p>Móra – <i>Gyümölcsök habkönyv</i></p> <p>Mentovics É. (2008): <i>Legyünk barátok! – Gyümölcsök.</i> Santos Kiadó.</p>

VI. TÉMAKÖR – HÁZTARTÁS				
				
<p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p><i>KerekMese: Mosógép dal, Hűtő dal, Porszívó dal</i> meghallgatása, éneklése mozgással kísérve.</p> <p><i>Ez a kis ház a mi házunk</i></p> <p><i>A házat kiséperjük</i></p>	<p>1. Utánzó gyakorlatok (<i>Kis kanál, nagy kanál zölderdőben kis madár, minden gyerek így csinál: ... verssel</i>)</p> <p>2. Auditív diszkrimináció és differenciálás: Háztartási gépek hangjainak felismerése és megkülönböztetése</p> <p>3. Fűvőgyakorlat: Porfűjás</p> <p>4. Szívógyakorlat: Porszívó utánzása – „morzsa” felszívása az asztalról szívószállal</p>	<p>1. Háztartásban használt gépek megnevezése, tulajdonságaik elmondása.</p> <p>2. Melyik szobában, milyen eszközöket használunk? (konyha, fürdőszoba, udvar)</p> <p>3. Melyik szobában milyen bútorok vannak?</p> <p>4. Csoportosítás: Válogasd szét a bútorokat, ruhadarabokat, ételeket, stb.</p> <p>5. Otthoni háztartási eszközök megnevezése, felismerése.</p> <p>6. Képek keresése újságból, könyvekből (esetleg kis füzet készítése).</p> <p>7. Babaház készítése otthon vagy természetben található anyagokból.</p>	<p>1. Relációs szavak: Hol van a ...? (háztartási eszközök helyének megnevezése)</p> <p>2. Kié? játék (ruhák hajtogatásánál – Kié ez a zokni? Kié ez a nadrág? stb.)</p> <p>3. Igék gyakorlása: Mit csinál anya? (mos, vasal, takarít, stb.)</p> <p>4. Közös sütés a gyermekkel, közben a cselekvések megnevezése.</p> <p>5. Takarításba, rendrakásba vonjuk be a gyermeket: feladatának meghatározása, cselekvéseinek megnevezése.</p> <p>6. Tapogató zsák A gyermek által ismert eszközöket zsákba rejtjük, ő tapintás útján felismeri és megnevezi azokat.</p>	<p>Zelk Zoltán: A bútorok lázadása http://mesemorzsa.blogspot.com/2015_02_19_archive.html</p> <p>Doris R. (2018): Otthon – kinyitható ablakkal. Scolar Kft., Budapest.</p> <p>Mini Világ: Tapintós lapozó – Otthon</p> <p>Martin S. (2018): <i>Mi micsoda Junior – Otthonunk működése.</i> Babilon Kiadó, Budapest.</p> <p>Kirakó Óvodásoknak sorozat (2017): Otthon</p>

VII. TÉMAKÖR – EGY NAPOM				
				
<p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p><i>Pál, Kata, Péter</i> <i>Süss fel nap</i> <i>Kukurikú, jó reggelt</i> <i>Kis Kati főzi</i> <i>Így ketyeg az óra</i> <i>Tik-tak, tik-tak</i> <i>Pancsi, pancsi</i> <i>Altatódalok</i></p>	<p>1. Nyelvgyakorlatok – fogmosás</p> <p>2. Fűvő- és szívógyakorlat: meleg ital fűjása, szívószállal ivása</p> <p>3. Külső környezet hangjainak megfigyelése: Reggel vagy este az ágyban fekvé milyen hangokat hallasz?</p>	<p>1. Napi rutin megbeszélése</p> <p>2. Napi rutin megnevezése, képek sorrendbe rakása</p> <p>3. Napi rutin tábla készítése: reggelente az adott évszak, hónap, nap megnevezése. Az időjárás megfigyelése.</p> <p>4. Napszakok megnevezése, képekkel egyeztetése</p> <p>5. Napok, hónapok, évszakok</p> <p>6. Időjárásnak megfelelő öltözék</p> <p>7. Egy adott cselekvéshez tárgyak kiválogatása, megnevezése Pl.: gyermek elé teszünk egy fogkefét, fogkrémet, ollót, mosogatószivacsot, stb. Megmosom a fogam. Mire van szükségem? Válogasd ki!</p>	<p>1. Tárgyrag: Mit kérsz reggelire, ebédre, vacsorára? Ezenkívül még miket ehetünk reggelire, ebédre, vacsorára?</p> <p>2. Igék: Mit csinál apa reggel? Mikor szoktunk fürdeni?</p> <p>3. Relációs szavak: Hol vagy reggel? Hol vagy délben? Hova mész? stb.</p> <p>4. Bújócska – megtaláláskor megnevezzük, hogy hol búj el (szoba, asztal alá, stb.)</p> <p>5. Mit csináltunk tegnap? Mit csinálunk holnap? Mi történt veled ma? Minden este az adott nap megbeszélése, a következő nap megtervezése.</p> <p>6. Szülők munkája Mit dolgozik Anya/Apa? Hol dolgozik? Mivel dolgozik? stb.</p>	<p>A gyermek napjának elmesélése.</p> <p>Egy közös nyaralás, kirándulás elmesélése.</p> <p>Ismerd meg! könyvsorozat: <i>Foglalkozások</i></p> <p>Csimota Könyvkiadó (2018): <i>Reggel, délben, este</i></p> <p>Regina S. (2018): <i>Nekem már nem kell cumi!</i> Scolar Kft., Budapest.</p>

VIII. TÉMAKÖR – A KONYHA

				
<p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p><i>Süssünk, süssünk valamit</i></p> <p><i>Borsót főztem</i></p> <p><i>Töröm, töröm a mákot</i></p> <p><i>Ez elment vadászni</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fűvógyakorlat Fújjuk meg a meleg levest! 2. Nyelvgyakorlatok Zizivel és ropi megtartása nyelvvél, nyelvre helyezett Zizi ki-be- és oldalirányú mozgatása. Méz vagy Nutella lenyalása a szájról. Ha anya sütit süt, nyald le a fakanájról, habverőről a habot! 3. Étél, ital felszívása és megtartása szívószállal 4. Milyen hangokat hallunk a konyhában? Anya megszólaltat egy eszközt, te találd ki mi volt az, (csukott szemmel is!) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Konyha berendezésének megfigyelése, tárgyak megnevezése. 2. Eszközök, ételek megnevezése: Mi ez? Mutasd meg a ...-t! 3. Mire kell figyelni a konyhában? Mi lehet meleg, forró? Mi lehet túl hideg? Mi lehet szűrős? 4. Eszközök, ételek összehasonlítása. 5. Mi az, amit csak anya végezhet? Miben segíthetsz te? 6. Tapogató zsák A gyermek által ismert eszközöket zsákba rejtjük, ő tapintás útján felismeri és megnevezi azokat. 7. Gyurmából gyümölcsök készítése, azok megnevezése, igazi gyümölcsökkel való párosítása. 	<p>Főzés, sütés során a gyermeknek is adjunk apró feladatokat (darabolás gyermekkéssel, keverés, gyúrás, szaggatás, stb.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cselekvések, eszközök megnevezése. 2. Melléknevek: Keressünk valami pirostat, nagyot, kicsit stb. Keressünk finomat, milyen ízű? Mutass valamit, amit nem szeretsz! Milyen íze van? 3. Mit csinál anya? 4. Miből készült? Hozzávalók felsorolása. 5. Közös étkezéskor: Mit eszel? Mivel eszed? Milyen ízű? 6. Kedvenc ételek felsorolása Miből készül? 7. Nap végén mesélje el a gyermek, hogy mit evett az óvodában tízóráira, ebédre, uzsonnára. 	<p>A legfinomabb falat (népmese)</p> <p>https://egyszervolt.hu/estimese/a-legfinomabb-falat-nepmese-20170405.html</p> <p>Ismersz engem? könyvsorozat – <i>A konyhában</i></p> <p>Első könyvem könyvsorozat (2017): <i>Ételek</i></p> <p>Ismerd meg! könyvsorozat: <i>Ételek</i></p>

IX. TÉMAKÖR – ÓVODA, JÁTSZÓTÉR				
				
<p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p><i>Lóg a lába lóg a</i> <i>Hinta-palinta</i> <i>Zsipp, zsupp</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nyelvgyakorlat: Nyelvmanó tornáztatása 2. Ajakgyakorlat: érzelmek felismerése, utánzása 3. Auditív figyelem: Milyen hangokat hallasz az óvodában? 4. Játszóterén a hangok megfigyelése (gyermekek, madarak, járművek). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Milyen játékok vannak itt, otthon, óvodában, játszótéren? 2. Játékok csoportosítása (autók, plüss állatok, stb. / méret szerint növekvő sorrend) 3. Mire kell vigyázni a játszótéren? 4. Játszóterén, boltban a játékok megnevezése. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Játszáskor kérjük tőle a játékokat, gyakoroltassuk azok neveit. 2. Képről tőmondatok, mondatok alkotása: Mit csinál a kislány? Hol van a fiú? stb. 3. Mit csinálsz az óvodában? Mit nem szabad csinálni az óvodában? Ki jár az óvodába? 4. Párkeresős játék Egy játékot mozgatva mindenféle tárgy mellé odatesszük, és magyarázzuk: Nem, ez nem ugyanolyan. / Igen, ez ugyanolyan. 	<p>Janikovszky Éva: Már óvodás vagyok http://diakszogal.anta.guqw.hu/?modul=oldal&startalom=1186942</p> <p>Anna P. (2014): <i>Mesés óvoda 1. rész.</i> Aksjomat Kiadó.</p> <p>Roberto P. (2013): <i>Dini és barátai – Irány az óvoda!</i> Könyvmolyképző Kiadó Kft.</p> <p>Tamás Zs. (2017): <i>Kicsi Mimi</i> könyvsorozat.</p> <p>Mini Világ: <i>Tapintós lapozó – Gyerekszoba</i></p> <p>Susanne G. (2018): <i>Keress, találj, mesélj! Óvodai nagy böngésző.</i> Scolar Kft.</p> <p>Telegdi Á. (2010): <i>Barnabás meséi – Mackóóvoda.</i> Ring-Color Kft.</p>

X. TÉMAKÖR – ÜNNEPEK				
				
<p>Mondókák leírása: I. melléklet</p> <p><i>Farsang az oviban</i> <i>Ha-ha-ha havazik</i> <i>Ég a gyertya ég</i> <i>Locsolóversek</i> <i>Karácsonyi énekek, versek</i> Gryllus Vilmos: <i>Mókás mikulás dal</i> meghallgatása, éneklése mozgással kísérve.</p> <p>További ötletek: Preszter Norbert (2018): <i>Gyermekversek és mondókák – Ünnepek és alkalmak.</i> Roland Toys Kft. Budapest. Füzesi Zsuzsa (2005): <i>Ünnepekre – Gyermekdalok.</i> Urbis Könyvkiadó.</p>	<p>1. Fűvógyakorlat: Fújjuk el a születésnapitortán a gyertyákat! Gyertyafújás, lufifújás, buborékfújás. Gyerekepeztető fújása szívószállal. Húsvétkor tojásfújás, festés.</p> <p>2. Szívógyakorlat: Torta díszének felszívása szívószállal. Gyerekepeztető ivása szívószállal.</p> <p>3. Mozgásutánzás: télapók rajzolása különböző helyzetekben (áll, ül, terpeszben áll, kezét emeli, stb.) – ezek leutánzása.</p> <p>4. Nyusztorna Utánozd a mozdulataimat! Kezek emelése, terpeszállás, bal kézzel bal láb megfogása, jobb kézzel fül megfogása, stb.</p> <p>5. Karácsonyfa díszítéskor Melyik díszet koccogtattam meg?</p>	<p>Képek nézegetése családi ünnepekről, beszélgetés a képekről.</p> <p>1. Milyen ünnepeket ismersz?</p> <p>2. Aktuális ünnepről beszélgetés.</p> <p>3. Képek válogatása és megnevezése az ünnepekhez (karácsony, húsvét, születésnap, mikulás, stb.)</p> <p>4. Melyik ünnep, mikor van?</p> <p>5. Mikor van a születésnapod? Hány éves vagy most? Mi kell egy születésnap bulihoz?</p> <p>6. Cukrászdában sütemények megnevezése. Sütemény megkóstolása.</p>	<p>1. Az aktuális ünnephez dísz készítése. A cselekvések megnevezése.</p> <p>2. Ajándékozáskor Kié? Kitől kaptad? Kinek adod?</p> <p>3. Kit hívsz meg a születésnap bulira?</p> <p>4. Díszítéskor Milyen díszeket használunk? Milyen színű? Hova teszem a díszet? Tedd a ...-t az asztalra, a székre, a fára, stb.</p> <p>5. Ünnepi ételek Milyen ízű? Miből készül? Hogyan készül? Ki készíti?</p> <p>Lehetőleg vonjuk be a gyermeket az összes előkészületi tevékenységbe, adjunk neki kisebb feladatokat. Pl.: tojásfújás, festés, fa díszítése, díszek válogatása szín szerint, süteménysütés, gyúrás, keverés, szaggatás, túlevelek összesöprése, őszi termékek gyűjtése, barkaág díszítése, stb.</p>	<p>Zelk Zoltán: Mikulás bácsi csizmája https://www.operencia.com/gyermekoldalak/magyar-irodalom/mesek/toertenetek/uennepk-mikulas/821-zelk-zoltan-mikulas-bacsi-csizmaja</p> <p>Téli történetek-<i>Simogasd meg!</i> – <i>A hóember ünnepe.</i> (2017) Napraforgó 2005 Kft.</p> <p>Susanne G. (2017): <i>Keress, találj, mesélj! Boldog karácsonyt!</i> Scolar Kft.</p> <p>Első szavak könyvsorozat (2014): <i>Fedezd fel az ünnepek, hónapok és évszakok világát!</i> Ventus Libro Kiadó.</p> <p>Mici, Tomi és Sári az óvodában könyvsorozat (2013): <i>Tomi és az ünnepek, Mici és az ünnepek</i></p> <p>Vadadi A. (2016): <i>Ünnepelj velünk! – Ovis ünnepek.</i> Pozsonyi Pagony Kiadó.</p>

VI. TAGINTÉZMÉNYEK JÓ GYAKORLATAI

A következőkben a Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat tagintézményeinek jó gyakorlatait olvashatják a KOFA szűrés és az azt követő terápia menetéről.

CSMPSZ Csongrádi tagintézménye

A beszédfejlődés késésének terápiái évek óta az interdiszciplináris team munka keretei között zajlik. Ebben a munkában szoros együttműködést alakítottunk ki a város gyermekorvosi- és védőnői hálózatával. Ennek köszönhetően egy megbízható jelzőrendszer alakult ki, amelynek segítségével már nagyon korai életkorban kiszűrésre kerülnek az ú.n. rizikóbabák.

Így tagintézményünkben a beszéd késése estén az **ellátásnak 2 útja van:**

1. a védőnői szűrések alapján bekerülő gyermekek
2. a KOFA-III. szűrés alapján bekerülő gyermekek.

A 2-3 éves gyermekek vizsgálata interdiszciplináris team munkában történik, gyógypedagógus, mozgásfejlesztő szakember, logopédus, és szükség esetében pszichológus közreműködésével. A szűrővizsgálat a KOFA-III vizsgálóeljárással történik. Az óvodai beíratást megelőzően a szakszolgálat vezetője felveszi a kapcsolatot az óvodák igazgatójával, és átadja azt a logopédiai szűrővizsgálatról szóló tájékoztató levelet, amelyet a szülő az óvodai beíratáskor megkap az óvoda vezetőjétől. A beíratkozást követően a szakszolgálat vezetője bekéri a beíratott gyermekek névsorát.

A komplex vizsgálat 2 szakember közreműködésével 2 részből áll: Longitudinális Komplex vizsgálatból, mely a nevelési tanácsadás keretei között zajlik, valamint logopédia vizsgálatból.

A **LongiKid** szenzoros szemléletű komplex vizsgálat, melynek segítségével képet kaphatunk a gyermek idegrendszeri szerveződéséről, szenzomotoros állapotáról. Ennek eredménye nagymértékben segíti a logopédust a diagnózis felállításában, és a terápia prognózisának előre jelzésében. A vizsgálat eredményeit összevetve a közreműködő szakemberek felállítják a diagnózist, és javaslatot tesznek a gyermek további ellátására.

A terápiás ellátás is kétféle módon történik szakszolgálatunkban: a probléma jellegétől függően **ambuláns és kihelyezett ellátás** keretében.

Az ambulancián tartott foglalkozások egyéni, vagy csoportos formában valósulnak meg, a probléma jellegétől függően legtöbbször interdiszciplináris team munka keretében (pszichológus, mozgásfejlesztő vagy mozgásterapeuta, logopédus).

A kihelyezett ellátás során is megvalósul az interdiszciplináris team munka. Amennyiben az elvégzett vizsgálatok eredménye alapján a gyermek beszédének elmaradása hátterében a szenzomotoros integráció zavarával is áll, megkezdjük a TSMT-I, vagy II. terápiáját is. Ezek egészítik ki a logopédiai terápiát, melyet a város, és a térség óvodáiban végezzük, az intézményekben kialakított fejlesztő szobákban, abban az esetben, ha a gyermek beszédállapota megengedi ezt.

A szülőkkel való kapcsolattartás ebben az esetben a logopédusok heti vizsgálati és tanácsadó óráján valósul meg, a szülővel előre egyeztetett időpontban.

CSMPSZ Hódmezővásárhelyi tagintézménye

Intézményünkben a 3 éves korú gyermekek logopédiai terápiája hosszú évek óta kétféleképpen valósul meg. Általában **kihelyezett formában** a logopédus az óvodában foglalkozik a gyermekkel. Ezen kívül lehetőség van arra is, hogy **ambuláns formában** csoportos mozgás-és beszédfejlesztő foglalkozáson vegyenek részt a gyermekek szüleikkel. A csoport logopédus és szomatopedagógus szakemberek vezetésével működik, heti rendszerességgel.

A közvetlen logopédiai beavatkozást nem igénylő enyhébb esetekben logopédusaink a szülőknél rendszeres konzultációt biztosítanak, a terápia **home-training** formában valósul meg.

CSMPSZ Makói Tagintézménye

Februárban tervezzük a foglalkozások megkezdését. Fontosnak tartjuk a szülőkkal való szoros együttműködést. Lehetőség szerint találkozunk személyes beszélgetés, tanácsadás keretén belül. A foglalkozások a gyermek **óvodájában, heti 1 alkalommal**, órarend szerint zajlanak. Az eszközökről a logopédusok gondoskodnak. Sok saját készítésű, saját beszerzésű eszköztárat alakítunk ki, bővítjük készleteinket. Szállítás nehézségeit fel kell vállalnunk. Ebben az esetben lenne nagy jelentősége az ambuláns ellátásnak. Ahol a jól felszerelt, gazdag eszköztárat biztosító helyiségbe a gyermek megérkezne szülőjével, kísérőjével. Szülők kérésére mappába gyűjtjük a foglalkozás produktumait, abban hozhatják az otthoni „feladatként” kapott anyagokat, üzenhetünk a szülőknél. Az óvónőknek felajánlottuk a hospitálása lehetőségét az év folyamán bármikor. Az óvodapedagógusokkal a gyermekek fejlődését segítő párbeszéd kialakítására törekszünk, **szakmai konzultációk** folyamatosak. Foglalkozások tartalmi elemeit az óvodák tematikájához igazodó témákban dolgozzuk fel. A gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve sok mozgást, tevékenységet biztosítva, játékosan, eszközökkel megsegítve dolgozzuk fel a tartalmakat.

CSMPSZ Mórahalmi Tagintézménye

Két koragyermekkorai nyelv- és beszédfejlesztő csoport működik 2018. október elejétől. Egy Üllésen és egy Mórahalmon, amelyeken a résztvevők száma 4-5 gyermek szülővel vagy nagyszülővel. A csoportokat a következő szakemberek tartják: logopédus, gyógypedagógus és védőnő illetve logopédus-gyógypedagógus asszisztenssel. Az egyik csoportban minden foglalkozáson jelen van egy pszichológus kolléga is. Otthoni gyakorlásra **mondókagyűjteményt** biztosítunk a szülőknél, egyénre szabott tanácsokat adunk a játékok otthoni végzéséhez.

CSMPSZ Szegedi Tagintézménye

A 3 éves korú gyermekek logopédiai szűrésének kötelezővé tétele sarkallta a szegedi kollégákat arra, hogy a megkésett/akadályozott beszédfejlődésű gyermekek terápiás munkáját az igényekhez igazítva, **komplex módon** biztosítsák. Az eddigi ellátási formával szemben a tavalyi évtől kezdve **páros óravezetésű órák** keretében valósul meg a fejlesztés.

Összesen 11 szakember végzi a terápiás munkát: logopédusok, mozgásfejlesztő gyógypedagógusok, s pszichológus alkotja a fejlesztő csapatot. Az órákon 2-4 közötti gyermeklétszám az általános. A foglalkozásokon a szülők aktív részvétele elengedhetetlen, hiszen ezek során a szakemberek olyan technikákat, módszereket mutatnak a szülőknél, melyek segítségével otthon is támogatni tudják gyermekük fejlődését.

Korai nyelvi szűrésre épülő fejlesztő program home-training formájában

A páros óravezetés lehetővé teszi, hogy komplex megsegítést biztosíthasson a Szakszolgálat. Az órákon minden alkalommal jelen van a logopédus, és a mozgásfejlesztő szakember. A pszichológus kolléga megfigyelőként vesz részt a foglalkozásokon, s ahhoz az órához csatlakozik, ahol úgy véli, megsegítésre van szükség.

A KOFA-III kérdőíves eljárás kiegészítéseként **folyamatdiagnosztika** zajlik, így egyénre szabott támogatást kapnak a gyermekek. A terápia során többször visszacsatolnak a kollégák a gyermekek fejlődésének menetéről. A tanév végén pedig a szakemberek minden szülővel személyesen konzultálnak, tanácsadást nyújtanak, s egyeztetnek a további lehetőségekről.

CSMPSZ Szentesi Tagintézménye

Intézményünkben a nyelv-és beszédfejlődési kését mutató gyermekek ellátása a KOFA III. szűrést követően, általában **kihelyezett formában** valósul meg. Az elmúlt évben a gyermekek ellátására intenzív nyelvi fejlesztő csoportokat is szerveztünk, mellyel célunk a gyermekek képességeinek feltérképezése, a további fejlesztési lehetőségek irányának, formájának, intenzitásának meghatározása, további tanácsadás, fejlesztési lehetőségek nyújtása a szülőknek, pedagógusoknak.

2017 óta heti 2 órában a 3 év alatti, óvodába nem járó gyermekek szülei részére **logopédiai fogadóórát** tartunk. A fogadóórára a szülőket várjuk, ahol a szülő elmondhatja a gyermeke beszéd-és nyelvfejlődésével kapcsolatos bizonytalanságait, felmerülő kérdéseit. A fogadóórán szakemberünktől azonnali tanácsot kap a további fejlesztési és vizsgálati lehetőségekkel kapcsolatosan.

VII. TANÁCSOK SZÜLŐKNEK

1. Kedves Anyuka! **Bízzon önmagában** és abban, hogy a szülő a legfontosabb és legjobb ismerője gyermekének, s Önben minden megvan, amire a gyermekének szüksége van. Mi segítünk ezeket előhívni!
 2. **Bízzon az ösztöneiben!** Beszéljen nyugodtan gyermekéhez minden szituációban, amikor neki szüksége van rá!
 3. **Figyeljen a gyermeke jelzéseire,** gesztusaira, mimikájára, cselekvéseire, hangadására! Ez sokszor segít abban, hogy a megértéshez, milyen nyelvi stílus, s egyéb segítő kommunikáció szükséges még.
 4. Nyugodtan **kísérje megnyilvánulásait,** közléseit gesztusokkal, egyszerűbb jellel -ez segíti gyermekének a megértést és a beszéd megjelenése előtt az önkifejezést is.
 5. A **családtagokat,** apát, testvéreket, nagyszülőket is **vonja be** a játékokban, beszélgetésekbe, együttlétekbe. Ossa meg gyermeke sajtáságos jelzéseit, szokásait, hogy ők is értelmezni tudják azokat!
 6. **Cumisüveget** 1 éves koron túl **ne használjon** a gyermeke! Mihamarabb tanítsa meg pohárból inni! Minél hamarabb próbálja meg elhagyni a játszócumit (ha van)! **Ne engedje,** hogy gyermeke cumival a szájában beszéljen!
- Gyermeke számára ön, és ön számára is a gyermeke – **tükör!** Ha valami olyan szokást vél felfedezni gyermekénél, ami nem tetszik -pl. csúnya beszéd- először tartson **önvizsgálatot!**
7. Megkésett beszédfejlődésű kisgyermeknek a **beszéd megértése** is gondot jelent, ezért ne hagyjuk egyedül tévét nézni. Különösen a külföldi csatornákon látható idegen nyelvű filmek ártalmasak, még akkor is, ha ezek mesefilmek, mert ezzel arra szoktatjuk rá, hogy kevésbé figyeljen a beszédre. Ha csak nem kétnyelvű családról van szó, **idegen nyelv tanulását csak később kezdjük el,** miután már biztonságosan beszél a saját anyanyelvét!
 8. Nagyon fontos tudni, hogy a zavartalan és megfelelő nyelv-és beszédfejlődéshez alapvetően szükséges **érzékszerveink megfelelő fejlettsége és működése.**
 9. A zavartalan és megfelelő beszéd-és nyelvi fejlettséghez szükséges az életkornak **megfelelő figyelem és emlékezet működése** és elengedhetetlenül szükséges az életkornak megfelelő **gondolkodás!**
 10. Nagyon fontos, hogy **szerető és odafigyelő beszélő környezet** vegye körül a gyermeket! (lehetőleg anyanyelvi, de mindenféleképpen az anyanyelvén jól beszélő anya!)
 11. Csak **egészséges és jól működő hallószervek** biztosítják a nyelv-és beszédfejlődés zavartalan fejlődését! Fontos a **helyes orrfújás** megtanítása és a felsőlégúti betegségek időbeni felismerése és megfelelő orvosi ellátása, terápiája!

VIII. SZAKIRODALMI GYŰJTEMÉNY

Jogszályi háttér

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény és végrehajtási rendeletei.
- Az emberi erőforrások miniszterének 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelete a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról.
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről.
- Az Európai Unió Logopédus kapcsolatai Állandó Bizottságának (CPLOL) szakmai etikai kódexe. Magyar Logopédusok Szakmai Szövetsége Egyesület (Internetes elérhetőség: <http://www.mlszsz.hu>.)
- EMMI rendelet: 8/2014. (I. 30.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet módosításáról: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK14012.pdf> Letöltési idő: 2015. szeptember 30.
- Gyógypedagógusok Etikai Kódexe (2011): <http://www.magye-1972.hu/iratszekreny/83-dokumentumok/116-etikai-kodex> Letöltési idő: 2015. szeptember 30.
- Torda Ágnes, Nagyné Réz Ilona (2013): *Alapprotokoll*. Okker Zrt. Budapest.

Logopédusoknak szóló elméleti szakirodalmak

- Bertalan Regina (2012): A nyelvfejlődési zavarok logopédiai diagnosztikai megközelítésével kapcsolatos problémák. In: *Gyógypedagógiai Szemle*, XL. évf. 2. sz.
- Bittera Tiborné és Juhász Ágnes (1991): *A megkésett beszédfejlődés terápiája*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Crystal, D. (1998): *A nyelv enciklopédiája*. Osiris Kiadó, Budapest, 284-312. 324-357.
- Danon-Boileau, Laurent (2007): *A gyermek, aki nem beszélt*. Pont Kiadó, Budapest
- Dr. Hirschberg Jenő (2000): *A gyermek fül-, orr-, gégebetegségei beszéd és hallászavarok*. P+M BT.
- Erwin Richter – Walburga Brügge – Katarina Mohs (1997): *Így tanulnak beszélni a gyerekek*. Táalentum Kft. Budapest.
- Fehérné Kovács Zsuzsa (2001): Beszédben akadályozottság. In: Mesterházi Zsuzsa (szerk.): *Gyógypedagógiai Lexikon*. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Főiskola, Budapest.
- Fehérné Kovács Zsuzsa (2007): A gyermeki nyelvfejlődés logopédiai szempontú értelmezése. In: *Fejlesztő Pedagógia*. 2. sz.
- Fehérné Kovács Zsuzsa (2009): A beszédzavarok logopédiai rehabilitációjáról. In: *Fejlesztő Pedagógia* 2. sz.
- Gerebenné Várbíró Katalin (1995, szerk.): *Fejlődési diszfázia*. Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola, Budapest.
- Gerebenné Várbíró Katalin (1986): *A beszédfejlődési elmaradás korai felismerése, hatása a pszichikus fejlődésre*. Tanulmányok a beszédjavítás köréből. I. kötet.
- Gósy, M. (1999): *Pszicholingvisztika. Beszédprodukción és a beszédfeldolgozás zavarai*. Corvina Kiadó, Budapest.
- Gósy Mária (1995): *A beszédészlelési és megértési folyamat zavarai terápiája*. BGGYTF, Budapest.
- Juhász Ágnes (1999, szerk.): *Logopédiai vizsgálatok kézikönyve*. Új Múzsza Kiadó, Budapest.

- Juhász Ágnes (1988, szerk.): *Korai fejlesztés a logopédiában*. Művelődési Minisztérium, Budapest.
- Kas Bence: *Fonológiai rendszer a korai gyermekkorban*. In.: Beszédgyógyítás. 2004.15/1.
- Lengyel Zsolt (1981): *A gyermeknyelv*. Gondolat Kiadó, Budapest.
- Lórik József/Kászonyné Jancsó Ildikó (2009): A fonológiai tudatosság fejlesztése és hatása az írott nyelv elsajátítására. In: Marton Klára (szerk.): *Neurokognitív fejlődési zavarok vizsgálata és terápiája*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- Lukács Á., Kas B. (2008): *A specifikus nyelvi zavar biológiai alapjai*. Pedagógusképzés.
- Lukács Ágnes (2006): Nyelvelsajátítás. In: Kovács Ilona és Szamarasz Vera Zoé (szerk.): *Látás, nyelv, emlékezet*. Typotex Kiadó, Budapest.
- Mészáros Andrea és Kas Bence (2008): A kognitív funkciók megismerésének szerepe a nyelvfejlődési zavar diagnosztikájában. In: *Gyógypedagógiai Szemle*, 2. sz. 86-104.
- Nagy József (2009): *Fejlesztés mesékkel – Az anyanyelv, a gondolkodás fejlődésének segítése mesékkel 4-8 éves korban*. Mozaik Kiadó, Szeged.
- Németh Erzsébet és S. Pintye Mária (1995.): *Mozdul a szó...* Logopédia Kiadó Gmk, Budapest.
- Pléh, Cs., Kovács Gy., Gulyás, B. (szerk.) (2003): Csépe Valéria: *A nyelvi zavarok kognitív idegtudományi elemzése*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Pléh Csaba, Palotás Gábor, Lórik József (2002): Nyelvfejlődési szűrővizsgálat (PPL) Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Pléh, Cs., Kas, B., Lukács Á., (2008): A nyelvi fejlődés zavarai. In: Kállai János, Bende István, Karádi Kázmér, Racsmány Mihály (szerk.) *Bevezetés a neuropszichológiába*. Medicina Kiadó, Budapest.
- Salné Lengyel Mária (2004, szerk.): *Logopédia*. OM SuliNova Országos Közoktatási Intézet, Pilisborosjenő.
- Sugárné Kádár Júlia (2001): *A "hangos" kommunikáció fejlődése és szerepe a korai szocializációban*. Scientia Humana, Budapest.

Logopédusoknak szóló gyakorlati szakirodalmak

- Bittera Tiborné – Juhász Ágnes (2005): *Én is tudok beszélni 1*. Nemzeti Tankönyvkiadó Zrt. Budapest.
- Bittera Tiborné – Juhász Ágnes (1994): *Képanyag a megkésett/akadályozott beszéd- és nyelvi fejlesztéséhez*. Logopédiai Kiadó Gmk, Budapest.
- dr. Balázs Judit (2008): *Legyél Te is karmester! – Zenei játékok 3-10 éves korig*. ALAP Pedagógiai Központ, Budapest.
- Fehérné Kovács Zsuzsa – S. Pintye Mária (2010): *Játsszunk beszédet!* Central Médiacsoport Zrt., Budapest.
- Fehérné Kovács Zsuzsa – Mácsainé Hajós Katalin – Szebenyiné Nagy Éva: *Együtt lenni jó...* Logopédiai Kiadó, Budapest.
- Fonay Tiborné – Kissné Takács Erika – Sütőné Karsa Tímea (2006): *Anyanyelvi képességek – Az óvodáskorú gyermek megismerésének, fejlesztésének rendszere és eszköztára*. Pedellus tankönyvkiadó Kft. Budapest.
- Fung Emília - Kovács Andrea (2017): *Mackógyógytorna a beszédélesztésért - Otthoni feladatok kevésbeszédű kicsinyek szülei számára*. K&J Vital Kft.
- Fülöpné Ferencz Zsuzsa – Rédei Etelka (1991): *Gyere, beszéljessünk!* Lexikon Kft. Szolnok.
- Gállos Ilona – Kovácsné Nagy Ibolya (1996): *Első szótáram*. OKI, Budapest.

Korai nyelvi szűrésre épülő fejlesztő program home-training formájában

- Hernádi Sándor (1993): *Szórakoztató szórakészítő*. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged.
- Hernádi Sándor (1995): *Újfajta beszédművelő gyakorlatok*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Huba Judit (2014): *Logopédiai mesék*. Ciceró Kiadó, Budapest.
- Jenei Gábor (2003): *A hangok birodalma*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Kuhn Gabriella – Gyarmathy Éva (2004): *Iskolapszichológia 20. – A beszédészlelés fejlesztése óvodásoknál és kisiskolásoknál*. ELTE PPK Tanárképzési és –továbbképzési Központ, Budapest.
- Murayné Sz. Éva (1993): *Játékos beszédnevelés*. Múzsák Közművelődési Kiadó.
- Némethné Erzsébet – S. Pintye Mária (2003): *Mozdul a szó*. Logopédia Kiadó, Budapest.
- Patakvolgyi J. – Raskóné (1990): *Hogyan mondjam?* Magánkiadás, Szolnok.
- Szekeres Zsuzsa: *Kifestő*. Logopédiai Kiadó, Budapest.
- Takácsné Mór Marianna (2000): *Csendülj!* Démoszthenész Egyesület, Budapest.
- Ványi Ágnes (2014): *Hangulatmesék*. Krasznár és Fiai Könyvesbolt. Budapest.

Online oldalak

- <http://berber.tmit.bme.hu/item/index.php>
- <https://www.childcareland.com>
- <https://www.toolsforeducators.com/>
- <https://gyereketeto.hu/>
- <http://www.okosdoboz.hu/>
- <http://fejlesztok.hu/>

Szülőknek szóló elméleti szakirodalmak

- Deákné B. Katalin (2010): *Anyá, taníts engem! Fejlesztési lehetőségek születéstől iskolakezdetig*. Tudatos Lépés Kft. Budapest.
- Dr. Dorothy Einon (2008): *Babatesztkönyv*. Jaffa Kiadó. Budapest.
- Dr. Ranschburg Jenő (2010): *Kis gyerek... kis gond? Óvodáskor*. Saxum Kiadó, Budapest.
- Dr. S. H. Jacob (1992): *Gyermekünk fejlődő értelme*. Alexandra Kiadó. Pécs.
- Dr. Somi Ildikó (2015): *Győzelem a nátha felett*. Csengőkert Kiadó.
- Erwin Richter – Walburga Brügge – Katarina Mohs (1998): *Dadog a gyerek?* Akkord Kiadó Kft. Budapest.
- Haim Ginott (2000): *Szülők és gyermekek*. EDGE 2000 Kft.
- Heidi Heldstab (2012): *Miért nem beszél a gyermekem?* ELTE BGGYFK Kiadó, Budapest
- Gerlinde Ortner (2011): *Új gyógyító mesék*. Móra Kiadó, Budapest.
- Gósy Mária – Imre Angéla (2007): *Beszédpercepció fejlesztő modulok*. Nikol KKT. Budapest.
- L. Acredolo - S. Goodwyn - D.Abrams (2008): *Babajelek. Hogyan beszélj gyermekeddel, mielőtt még beszélni tudna?* Kiskapu Kft.
- S. Quilliam (1996): *A testbeszéd titkai: Csecsemők és gyermekek*. Alexandra Kiadó. Pécs.
- Tóth Erika Katalin (2014): *Ez a beszéd!* Saxum Kiadó Kft., Budapest.
- Vekerdy Tamás (2013): *Jól szeretni. Tudod-e, hogy milyen a gyereked?* Kulcslyuk Kiadó.

Szülőknek szóló gyakorlati anyagok

- Békés – Kun – Keresztes (1983): *A pacától az elefántig*. Móra Kiadó, Budapest.
- Fehérné Kovács Zs. – Mácsainé Hajós K. – Szebenyiné Nagy É. (2006): *Együtt lenni jó! – Mozgás-, ritmus- és beszédfejlesztő feladatgyűjtemény 3-7 éveseknek*. Logopédia Kiadó, Budapest.
- Fung Emília - Kovács Andrea (2017): *Mackógyógytorna a beszédébresztésért - Otthoni feladatok kevésbeszédű kicsinyek szülei számára*. K&J Vital Kft.
- Janni Nicol – Christopher Clouder (2008): *Kreatív játékok 2-4 éves gyermekeknek*. Gabo kiadó, Budapest.
- Lórik József (2011): *Gyermekvers- és mondókagyűjtemény a logopédiai munkához*. Logopédia Kiadó, Budapest.
- Montágh Imre (2015): *Mondd ki szépen!*. Holnap Kiadó, Budapest.
- Nagyné Falucskai Anna (2008): *Játék gyűjtemény – a testtudat, téri tájékozódás fejlesztéséhez*. Argumentum Kiadó és Nyomda Kft., Budapest.
- Nyulász Péter (2005): *Zsubatta! – Beszédfejlesztő mondókáskönyv*. Móra Kiadó, Budapest.
- Rédei Etelka (2007): *Gyere, játsszunk!* Szolnok.
- Tóth Erika Katalin (2008): *Szó – beszéd – Beszédjavító mondókák*. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest.

Óvónőknek szóló elméleti szakirodalmak

- Alkonyi – Gerebenné – Kisházi – Haffner- M. Farkas – Kocsis – Rosta – Rudas – S. Pintye (1996): *Taníts meg engem!* Logopédiai Kiadó, Budapest.
- Aszalai Anett, Horváth Judit, Horváthné Csapucha Klára és Rónáné Falus Júlia (2005): *Amit az óvónőnek észre kell venni*. Flaccus Kiadó, Budapest.
- Cs. F. Nemes Márta (2002): *Családpedagógiai módszertan*. A családi nevelésért alapítvány Kiadó.
- Dr. Gósy Mária (2000): *A beszédészlelés és a beszédmegértés fejlesztése (óvodásoknak)*. Nicol, Budapest.
- Dr. Gósy Mária (2002): *Beszéd és óvoda*. Nikol Kkt., Budapest.
- Dr. Gulácsi Éva (2006): *Beszélgetések a családi életről*. Bába és társai Kft.
- Fehérné Kovács Zsuzsa – S. Pintye Mária (2010): *Játsszunk beszédet!* Central Média-csoport Zrt., Budapest.
- Nagy – Takács (2012): *Az eredményes iskolakezdésért*. sorozat, Pedellus Tankönyvkiadó, Budapest.
- Rédei Etelka (2007): *Gyere, játsszunk!* Szolnok.
- Zsolnai Anikó (2006): *A szociálitás fejlesztése 4-8 éves korban*. In: *Új Pedagógiai Szemle*, 56. 6. sz.

Óvónőknek szóló gyakorlati anyagok

- Dékány Judit (2004): *Mit gondolsz? Figyelem-, emlékezet, gondolkodás- és beszédfejlesztő játékfüzetek*. Logopédia Kiadó, Budapest.
- Dr. Németiné Borbás Andrea (szerk.) (1999): *Játékosan – Játékgyűjtemény a részképességek fejlesztéséhez*. Eu – Synergion, Budapest.
- Cseke – Csekéné (1984): *Jó játék az ujj a kéz, a kar*. Móra Kiadó, Budapest.
- Erdei Gáborné (1994): *Pont, pont vesszőcske*. Oskar, Szombathely.

Korai nyelvi szűrésre épülő fejlesztő program home-training formájában

- Fazekasné Fenyvesi M. (2006): *A beszédhanghallás fejlesztése 4-8 éves életkorban: módszertani segédanyag óvodapedagógusoknak, tanítóknak*. Mozaik Kiadó, Szeged.
- Hepp Attiláné (2004): *Tudorka – Képességfejlesztő munkafüzetek óvodásoknak*. Mozaik Kiadó, Szeged.
- Kovács Barbara (2001): *Csupa új*. Novum, Budapest.
- Kretz-Idas – Francoise – Szalontai (1993): *Most légy ügyes! Venezia*, Budapest.
- Kriston-Bordi Zsuzsanna: *DIFER fejlesztő füzetek*. Mozaik Kiadó, Szeged.
- Lőrík József (2011): *Gyermekvers- és mondókagyűjtemény a logopédiai munkához*. Logopédia Kiadó, Budapest.
- Nyulász Péter (2005): *Zsubatta! – Beszédfejlesztő mondókáskönyv*. Móra Kiadó, Budapest.
- Perlai Rezsóné (1998): *Az óvodáskor fejlesztőjátékai*. Okker Kiadó, Budapest.
- Rosta – Rudas – Kisházi (2003): *Hüvelykujjam*. Logopédia Kiadó, Budapest.
- Sedlak, Sindelar (2005): *De jó, már én is tudom! A/3* Nyomdaipari és Kiadói, Budapest.
- Schwalmné Navratil Katalin (2002): *Mondogatom... rajzolgom...* Logopédia Kiadó, Budapest.
- Tóth Erika Katalin (2008): *Szó – beszéd – Beszédjavító mondókák*. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest.

IX. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Borbély S. (2015): A nevelési tanácsadás, mint a korai intervenció fontos területe. In: *Gyermeknevelés*. 3. évf. 2. szám. 187-202.
- Godina Mónika (2009): *Lóg a lába lóga*. Artemisz Kiadó, Sopron.
- Hirschberg J., Hacki T., Mészáros K. (szerk.) (2013): *Foniátria és társtudományok II. kötet*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.
- J. Kovács Judit: *Kerekítő* –könyvcsalád –ölbéli játékok, mondókák.
- Juhász Á. (szerk.) (2007): *Logopédiai vizsgálatok kézikönyve*. Logopédia Kiadó. Budapest.
- Kas B., Lórik J., Szabóné V. A., Komárominé K. H. (2010): A korai nyelvi fejlődés új vizsgálóeszköze, a MacArtur-Bates Kommunikatív Fejlődési Adattár (KOFA) bemutatása és validitási vizsgálata. In.: *Gyógypedagógiai Szemle* XXV. évf. 2. szám.
- Kas B., Lórik J., Bertalan R. (2017): A korai nyelvi-kommunikációs fejlettség új mérőeszköze, a MacArtur-Bates Kommunikatív Fejlődési Adattár 3. (KOFA-3) alapjai és gyakorlati alkalmazási lehetőségei. In.: *Logopédia*. II. évf. 1. szám.
- Kas B., Lórik J.: Útmutató a kommunikatív fejlődési adattár 3. (KOFA-3) felvételéhez és értékeléséhez. MTA Nyelvtudomány Intézet, ELTE BGGYK, Budapest.
- Németh T., Daritsné R. É., Jánosiné K. S., Prónay B., Danis I. (2016): A szülő-csecsemő/kisgyermek konzultáció tevékenységének megjelenése és integratív szemlélete a pedagógiai szakszolgálat egyes területein. A lelki egészségvédelem lehetőségei a korai időszakban. In: *Gyógypedagógiai Szemle*. 44. évf. 2. sz.
- Rácz K., F. Földi R., Barthel B. (2012): A beszéd- és mozgásfejlődés összefüggései. In: *Gyógypedagógiai Szemle*. 2012/II.
- Szabó Borbála (1996): *Mozdulj rá!* –Mozgással kísért vers – és mondóka gyűjtemény. Egyenlő Esélyt Alapítvány.
- Szelényi Marianna (szerk.) (2006): *Apró lépések*. Korai fejlesztő program lassabban fejlődő gyermekek és szüleik számára. Korai Fejlesztő Központ. Budapest.
- Szentes Erzsébet (2014): *A tanácsadás folyamata, modellek, munkaformák*. Sapienta-EMTE. Előadás anyaga.
- Vassné K. E., Rehák G. dr. (1990): *A nyelvlökéses nyelés*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Torda Á., Nagyné Réz I. (2015): *Alapprotokoll a pedagógiai szakszolgálati tevékenységekhez*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest.
- Torda Á., Nagyné Réz I. (2015): *A logopédia ellátás szakszolgálati protokollja*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft., Budapest.

Internetes hivatkozások

- <https://felzarkozunk.hu/>
- <http://gyermekneveles.tok.elte.hu/>
- <https://www.identalhub.com/>
- <https://www.nyelvrokeses-nyeles.hu>
- <http://www.bebikkicsikesnagyok.hu/>
- <http://www.origo.hu/egeszseg/>
- <http://napidoktor.hu/>
- <https://www.okolurko.hu/>
- <https://www.zewa.net/hu/>
- <http://www.bebikkicsikesnagyok.hu/>
- <http://www.dszit.hu/szakemberek/>
- <http://www.jgypk.hu/mentorhalo/tananyag/>
- <https://noklapja.nlcafe.hu/kulonszamok/kulonszamok-iskolavalasztó/2016/10/27/kiut-a-digitalis-drogok-fogsagabol/>
- <https://openclipart.org/>

MELLÉKLETEK

I. Melléklet: Mondókagyűjtemény

Kerekecske, dombocska

Kerekecske, dombocska
(*a tenyeret körkörösén simogatjuk*)
itt csücsül a nyulacska
(*a tenyeret megcsiklandozzuk*)
Jön a vadász meglátja
(*tenyerétől a karon át a nyakig*)
beszalad a nyakába
(*megcsiklandozzuk a gyermeket*)

Áspis, kerekes

Áspis, kerekes, útifüves, leveles,
(*a tenyeret megsimogatjuk*)
bíbola, bíbola,
(*megcsiklandozzuk*)
paccs, paccs, paccs.
(*belecsapunk a tenyerébe*)

Pisze, pisze

Én is pisze,
(*saját orrunkat mutatjuk*)
te is pisze
(*gyermek orrára mutatunk*)
gyere pisze,
(*hívó mozdulatot végzünk*)
vesszünk össze!
(*összeérintjük az orrokat*)

Ciróka, maróka

Ciróka, maróka
(*simogatjuk a gyermek arcát*)
mit főztél?
Kását. Hová tetted?
A padkára. Elvitte a kiscicája.

Kicsi orr, kicsi száj

Kicsi orr, kicsi száj,
(*orrocskát, száját simítunk*)
keretezi kicsi áll
(*állat körbesimogatjuk*)
kupolája homlok.
(*homlokot simogatunk*)
Piros arc, piros nyár,
(*két orcát simítjuk*)
áfonyakék szembogár,
(*szemeket simítjuk*)
a pillái lombok
(*a szempillákat lágyan simítjuk*)

Sűrű erdő, kopasz mező

Sűrű erdő,
(*fejet simogatjuk*)
kopasz mező,
(*homlokot simogatjuk*)
pislogó
(*szemeket simítjuk*)
szuszogó
(*orrot simítjuk*)
tátogó
(*száját simítjuk*)
itt bemegy
(*állra mutatunk*)
itt megáll
(*nyakra mutatunk*)
itt a kulacs, itt igyál.
(*hasat megcsiklandozzuk*)

Nem is olyan picike

(*sorra mutogatjuk a testrészeket*)
Nem is olyan picike,
csak a lába, a keze
csak a füle, csak az orra
nyaka, térde, könyöke.

Itt keze, itt a lába

Itt a keze, itt a lába,
itt a kicsi pofikája,
(*végig simítjuk a testrészeket*)
itt meg a kis hasikája!
(*megcsiklandozzuk a hasát*)
Keze lába van neki,
szeme, füle van neki,
orra, szája van neki,
(*sorra végigsimítjuk*
a felsorolt testrészeket)
hová fut a kisnyuszi?
(*megcsiklandozzuk a hasát*)

Mozgatja a fejcskáját

Mozgatja a fejcskáját,
(*jobbra, balra billentjük a fejünket*)
Aztán a kis kezecskáját
(*kezeinkkel integetünk*)
hajlik jobbra, hajlik balra,
(*törzshajlítás jobbra, balra*)
gyere baba, kezdjük újra!
(*hívó mozdulatot teszünk*)

Itt a szemem, itt a szám

Itt a szemem, itt a szám,
ez meg itt az orrocskám.
(*testrészeket mutatjuk*)
Jobbra, balra két karom, forgatom, ha
akarom.
(*karokkal karkörzés*)
Két lábamon megállok, ha akarom
ugrálok.
(*páros lábbal ugrálunk*)

Ugráljunk, mint a verebek

Ugráljunk, mint a verebek, rajta
gyerekek!
(*páros lábbal ugrálunk*)

Hüvelykujjam (ujjak mutogatása)

Hüvelykujjam almafa,
mutatóujjam megrázta,
középső ujjam hazavitte,
gyűrűsujjam megfőzte,
ez az icike-picike mind megette,
megfájdult a hasa tőle.
(*has simogatása, csiklandozása*)

Fürge lábú kisegér

Fürge lábú kisegér,
Szürke színű, nem fehér
Hosszú farka, hosszú bajsza
Itt a cica - kész a hajsza!

Szamár

Túl a berki határon,
Csacsi ül a számaron
Egy a másra rákiált
Egy iá-t, két iá-t:
Szamár viszi a fiát.

Nyúl

Nyuszi, nyuszi, nyulacska,
Ne félj tőlem, nincs puskám!
Van ám nekem egyebem,
Zöld káposztalevelem!

Tyúk

Elment a tyúk a vásárra,
Batyut kötött a hátára.
Elment a tyúk vándorolni,
Nem jön vissza többet tojni
Majd visszajön sülve-főve,
Jó vacsora lesz belőle.

Kutya

Öreg kutya sétál,
Füle-farka szétáll,
Etetője mázas bögre,
Itatója mély tál.

Bagoly

Baglyocska hunyorog,
Fatönkön kuporog,
Nagy fejét forgatja,
Hol erre, hol arra.
Izeg-mozog toporog,
Tipi, topi, top, top, top!

Liba

Réce, ruca, vadliba,
Jöjjenek a lagziba!
Kést, kanalat hozzanak,
Hogy éhen ne haljanak!
Ha jönnek, lesznek,
Ha hoznak, esznek!

Libuskáim, egyetek,
Mindjárt haza mehettek,
Mire a nap lenyugszik,
Ti is otthon lehettek.

Kakas

Két kis kakas összeveszett,
a verembe beleesett.
Szil-szál, szalmaszál,
Eredj pajtás, te hunyjál!

Cica

Ez a cica olyan rest,
nem eszi meg a rétest!

Cirmos cica haj

Cirmos cica haj,
Hova lett a vaj?
Ott látom a bajuszodon
Most lesz neked jaj!

Pál, Kata, Péter

Pál, Kata, Péter jó reggelt
Már odakinn a nap felkelt.
Szól a kakasunk, az a nagytarajú,
Gyere ki a rétre kukurikú.

Ha én cica volnék

Ha én cica volnék, száz egeret fognék,
De én cica nem vagyok,
egeret sem foghatok.

Gyí paci, paripa

Gyí paci, paripa,
nem messze van Kanizsa,
odaérünk délre,
libapecsenyére.

Csip-csip csóka

Csip-csip csóka,
vak varjúcska.
Komámasszony kéreti a szekerét,
nem adhatom oda,
tyúkok ülnek rajta.
Hess, hess, hess!

Weöres Sándor: Kocsi és vonat

Jön a kocsi, fut a kocsi:
Patkó-dobogás.
Jön a vonat, fut a vonat:
Zúgó robogás.
Vajon hova fut a kocsi?
Három falun át!
Vajon hova fut a vonat?
Völgyön, hegyen át!

Zim, zim, megy a gép, megy a gép,
Fut a sinen a kerék,
Forog a kerék.
Zum, zum, nagy az út, nagy az út,
Fekete az alagút,
A masina fut.

Megy a gőzös

Megy a gőzös, megy a gőzös,
Kanizsára,
Kanizsai, kanizsai állomásra.
Elöl ül a masiniszta,
Ki a gőzöst, ki a gőzöst igazítja.

Megy a hajó

Megy a hajó a Tiszán,
... (gyermek neve) a kapitány.
Nézi, nézi a vizet,
Forgatja a kereket.

Megy a hajó a Dunán,
Lemaradt a kapitány.
Kiabál, trombitál,
De a hajó meg nem áll.

Hüvelykujjam almafa

Hüvelykujjam almafa
Mutatóujjam megrázta
Középső ujjam összeszedte
Gyűrűsujjam hazavitte
A kisujjam mind megette
Megfájdult a hasa tőle.

Alma, alma, piros alma

Alma, alma piros alma
odafenn a fán.
Ha elérném, nem kímélném,
leszakítanám
De elérnem
Nincs reményem,
Várom, hogy a szél
Azt az almát,
piros almát
lefújja elém.

Ettem szőlőt

Ettem szőlőt, most érik
most érik, most érik.
Virág Erzsit most kéri, most kéri,
most kéri.
Kihez ment a levele? Garzó Pista
kezébe.
Hej, rica, rica, rica, hej, Pista te!

Érik a szőlő

Érik a szőlő, hajlik a vessző, bodor a
levele.
Két szegénylegény szántani menne, de
nincsen kenyere.
Van vöröshagyma a tarisznyába',
keserű magába',
Szolgalegénynek, hej, a szegénynek de
kevés vacsora.

Ez a kis ház a mi házunk

Ez a kis ház a mi házunk,
ebben lakom én is.
Láttam házat szebbet, jobbat,
ezt szeretem mégis.

A házat kiséperjük

A házat kiséperjük,
(Kezünkkel beletúrunk a hajba)
A port letöröljük,
(végigsimítjuk a homlokot)
Az ablakot becsukjuk,
(becsukjuk a szemünket)
A kulcson egyet csavarintunk!
(megtekerjük az orrát)

Süss fel nap

Süss fel nap,
fényes nap,
Kertek alatt a ludaim
megfagynak.

Kukurikú, jó reggelt!

Kukurikú, jó reggelt!
Szól a kakas, ha felkelt.
Keljetek fel, gyerekek,
Óvodába menjetek!

Kis Kati főzi

Kis Kati főzi a kását (v. az ebédet).
Keveri, keveri,
Mindig jobbra keveri,
Keveri, keveri,
Mindig balra keveri.

Aztán a kis Kati táncra perdül.
Ide lép, oda lép,
Aztán perdül egyet még.
Ide lép, oda lép.
Aztán perdül egyet még.

Így ketyeg az óra

Így ketyeg az óra tik-tak jár
(mutatóujjal jobbra-balra dől)
benne egy manócska kalapál
(ökölbe fogjuk kezeinket es
összeütögetjük)
de ha áll az óra és nem jár
(mutatóujjunkt felemeljük)
alszik a manócska és nem kalapál.
(két kezünket a fülünkhöz tesszük
mintha aludnánk)

Tik-tak, tik-tak

Tik-tak, tik-tak jár az óra,
körbejár a mutatója.
Azt hirdeti minden reggel,
ki korán kel aranyat lel.

Pancsi, pancsi (fürdés közben)

Csukd be szemed, csukd be szád,
most mosom az arcocskád!
Csukd be szemed, csukd be szád,
most mosom a hasacskád!

Süssünk, süssünk valamit

Süssünk, süssünk valamit,
Azt is megmondom, hogy mit!
Lisztes legyen, kerekés,
Töltelékes, jó édes!
Sodorva, tekerve,
túróval bélelve,
Csigabiga rétes,
kerekés és édes.

Borsót főztem

Borsót főztem,
Jól megsóztam,
Meg is paprikáztam.
Ábele, bábele, huss!

Töröm, töröm a mákot,

Töröm, töröm a mákot,
(bal ököllel ütjük a jobb öklöt)
sütök veled kalácsot,
(bal ököllel ütjük a jobb öklöt)
icce tolla motolla,
(ökölbe szorított kézzel körzünk)
neked adom, ... (gyermek neve)!
(nyitott tenyérrel széttárjuk a kezünket)

Lóg a lába lóga

(A gyermeket a térdünkre felültetjük, a dal ritmusára lóbáljuk a lábát)
Lóg a lába lóga,
kinek nincsen dóga,
mert ha dóga volna,
a lába nem lógna.

Hinta-palinta

Hinta-palinta
Régi dunna
Kis katona
Ugorj a Tiszába, zsuppsz!

Zsipp-zsupp

(A gyermeket hintáztatjuk kezénél és lábánál fogva, Zsuppsz!-ra lerakjuk a földre)
Zsipp-zsupp,
kenderzsupp,
ha megázik,
kidobjuk.
Zsuppsz!

Farsang az oviban

Ma van az óvodában
a farsangi bál napja.
Édesanyám jelmezemet
két kezével varrta.

Mókázunk és táncolunk
az összes bút feledve,
bárcsak az év minden napja
ily vidáman telne!

Ha-ha-ha havazik,

Ha-ha-ha havazik,
He-he-he hetekig,
Hu-hu-hu hull a hó,
Hi-hi-hi jaj de jó!

Ég a gyertya, ég

Ég a gyertya, ég.
El ne aludjék!
Aki lángot látni akar,
Mind leguggoljék!

Kiadványunk az EFOP-3.1.6-16-2017-00020 azonosító számú, „A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése a Szegedi Tankerület intézményeiben” című pályázat keretében készült.

További, pedagógusoknak és szülőknek szóló módszertani és tájékoztató kiadványaink megtekinthetők és letölthetők a Csongrád Megyei Pedagógiai Szakszolgálat honlapjáról.

www.csmpsz.hu

SZÉCHENYI 2020

**Európai Unió
Európai Strukturális
és Beruházási Alapok**

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

EFOP-3.1.6-16-2017-00020